

Kaj in koliko moremo že zdaj storiti?

Poročilo Drage Humek na zborovanju mariborskih prosvetnih delavcev

»Prepričana sem, da bi bilo danes odveč govoriti o potrebi reforme. Temeljite in globoke spremembe v našem družbenem življenju, predvsem pa delavsko in družbeno upravljanje, sta to zahtevali postavila s tako odločnostjo in nujnostjo, da nismo nje več ne moremo. Zato se danes postavljajo, pred nas vprašanja, kakšna naj bo nova šola, kako in kdaj jo bomo uspešno realizirali.«

Nato je govornica podala kratek historiat in prizadevanj za šolsko reformo, pobude zanj iz vrst prosvetnih delavcev, javnosti in množičnih organizacij, ki so dale Zvezni komisiji za šolsko reformo vzpodbudo in zagotovilo o upravičenosti in pravi poti reforme. Poudarila je: »Reformirano šolstvo naj postane sestavni del procesa družbenih preobrazb in aktivni činitelj socialističnega družbenega razvoja.«

Dotaknila se je tudi pripomba k Predlogu, ki ga je predložila Zvezna komisija na novembrskem zasedanju in jih bo tudi upoštevala v končni redakciji. Med njimi je bilo pogrešati pripombo najvišjega organa ZPU, ki je sklical svoj plenum šele mesec dni po roku, ki ga je postavil Zvezni izvršni svet za diskusijo.

Govorila je o realizaciji šolske reforme v mariborskem okraju, kjer so se združile nižje in višje stopnje osemletne obdelovalne šole povsod tam, kjer so bili dani pogoji. Čeprav so se pri tem pokazale precejšnje težave, bi bili v zmoči, če bi mislili, da smo s tem izvedli reformo, kajti reformo ni mogoče dekretirati niti jo ustvariti čez noč. To bo dolgotrajen proces. Način in tempo bo odvisen od tempa našega materialnega razvoja, od razvoja in napredovanja socialistične zavesti delavskih množic in še posebej prosvetnih delavcev.

V nadaljnjem je predavateljica potrdila, da so za uresničitev reforme sicer važni materialni pogoji, vendar bi bilo neprijetno čakati na najprej določeno ureditev materialnih vprašanj, katerih rešitev ni odvisna neposredno od nas, prosvetnih delavcev, čeprav se bomo za njihovo realizacijo borili tudi mi.

Osvetlila je zadevne naloge v bližnji bodočnosti o tem, kaj in koliko že moremo zdaj storiti, da bomo šolo približali zahtevam sodobnega življenja.

To je predvsem poznanje naših vzgojnih ciljev: »Novi družbeni odnosi, zasnovani na družbeni lastni proizvodnji sredstev in na samoupravljanju delovnih ljudi, predpostavljajo zavestno in aktivno sodelovanje vsakega delovnega človeka v ustvarjanju materialnega blagostanja pa tudi sodelovanja na ostalih področjih družbenega življenja. Zato se mora v našem šolstvu uveljaviti načelo: slihermuo državljana več izobrazbe, več praktičnega, uporabnega znanja, da bo sposoben uspešno opravljati svoj poklic, da bo znal uspešno in enakovredno sodelovati pri reševanju problemov naših komun in naših komunalnih skupnosti. Družba pa mora našemu vzgojitelju, ki daje vse svoje sile in sposobnosti za to, da vzgoja mladi rod v duhu teh naših socialističnih vzgojnih ciljev, zagotoviti in priznati vlogo, ki mu pripada po funkciji njegovega dela in mu tudi dostojno uredi njegov materialni položaj. Sicer je bilo v tem pogledu v zadnjih letih marsikaj storjenega, čeprav ne vse, kar bi bilo mogoče. Trdno pa sem prepričana, da je med nami le malo takih prosvetnih delavcev, ki bi probleme šolske reforme pojmovali tako, da bi postavljali ureditev materialnih vprašanj pred svoje šolsko in ljudskoprosvetno delo. Učiteljski in vzgojiteljski poklice je namreč že po svoji naravi tak, da zahteva mnogo požrtvovalnosti, optimizma, vere, delovne pripravljenosti in tudi idealizma. Ogromno jih je, ki v svoji vsakdanji praksi tiho in požrtvovalno že uresničujejo zahtevo šolske reforme.«

Tov. Humekova je med nalogami, ki naj bi jih začeli reševati v najbližji bodočnosti, naštetja naslednje: 1. Temeljito poznanje našega družbenega življenja in njegovih sprememb ter sodelovanje pri graditvi nove družbe ter novih

odnosov v njej. 3. Uvajanje pravičnih odnosov v šoli v smeri sproščenejšega razvijanja otrokovih sposobnosti in pozitivnih lastnosti njegovega značaja. 4. Kvalitetnejše delo in večja čut odgovornosti v šolskem delu z upoštevanjem otrokove zmogljivosti in aktualizacije pouka, povezovanje teorije in prakse ter koordinacija predmetov. 5. Uporaba primernih in najboljših oblik in metod dela, ki bodo povečale interes in aktivnost mladine. 6. Pravilno usmerjanje in pomoč izvenšolski dejavnosti naše mladine. 7. Učvrstitev pedagoške kolektiva na šoli v smeri enotnih učnovzgojnih ciljev v duhu šolske reforme. 8. Razvijanje delovnih navad v mladini ter negovanje njenih interesov in nagnjenosti in nadejnosti. 9. Skrb, da bo mladina v šoli uspevala in dobila tako delovne vzpodbude za življenje. 10. Razumljivo podajanje učne tvarine, kar je zlasti važno zato, ker danes mnogo staršev ne zna ali nima časa, da bi pomagali otroku pri učenju. 11. Vnašanje vredine in življenjskega optimizma, večje upoštevanje estetske, tehnične in telesne vzgoje. 12. Izpopolnjevanje lastnega znanja s strokovnim, pedagoškim, psihološkim in političnim študijem. 13. Inspekcijska služba naj ima v bodoče bolj inštruktivni kot kontrolni značaj. 14. Sodelovanje prosvetnega delavca v ljudskih odborih, raznih svetih, komisijah, da bi se praktično vključeval v družbeni proces in naloge ter jih prenašal v pouk. — Vse to so zahteve, ki se dajo takoj realizirati. — Predavateljica je zaključila z besedami: »Reforma nam ne bo padla kot zrela jabolko v naročje, nihče nam za njeno realizacijo ne more dati kakih točnih in podrobnih receptov. Zato delo zanj ne bo niti lahko niti enostavno. Tudi združitev nižje in višje stopnje obdelovalne šole, uvedba novih predmetov in učnih načrtov sama po sebi še ni zagotovilo za uspešno izvedbo šolske reforme. Spremeniti moramo predvsem odnose v šoli; šolsko učilnico moramo spremeniti v vzgojno ustanovo, kjer bo mladi rod rastle sproščeno, kjer bo maksimalno razvil vse svoje sposobnosti in talente ter si pridobil potrebno kulturo duha, srca in rok. V iskanju najprimernejših metod in poti pa tudi v njih uresničenju v vsakdanji šolski praksi nam lahko izdatno pomagata naša strokovna organizacija. Poleg borbe za ureditev materialnega vprašanja in kadra bi morala biti realizacija šolske reforme ena glavnih nalog strokovnega društva-sindikata, v čemer imajo občinska DUP v mariborskem okraju lepo tradicijo.

Mnogo in marsikaj bomo morali še storiti in urediti v zvezi z reformo, preden bo nova šola zaživel v vsej polnosti, pisarnosti, bogatstvu in življenjski koristnosti. Tu mislimo na preproste šolske stavbe, prostore, kabine, opremo, učila in boljše zveze knjige, delavnice, moderne tehnične pripomočke, prav tako na zadostno število dobro pripravljenega učnega kadra.

Na eno pa prosvetni delavec ne bi smel pozabiti: da je uresničitev šolske reforme odvisna predvsem od nas, od našega dela, naše navdušenosti, prizadevnosti, uporne vztrajnosti in pogumne pripravljenosti spoprijeti se s težavami. S svojim delom, s svojo vero lahko proces reforme močno pospešimo, kar bo lep prispevek tej revoluciji v šolstvu, ki bo prejel ali slej dajala naši družbi bogate sadove.

To nam bo prav gotovo najlepše priznanje: videti, kako v naših rokah, pod našim vodstvom, ob naši pomoči in z našim delom raste zdrav, sproščen, delaven in sposoben mladi rod. Ob takem delu in prizadevanju bo tudi družba dala prosvetnemu delavcu vse moralno in materialno priznanje.

REDNI LETNI OBČNI ZBOR PROFESORSKE SAMOPOMOČI

bo
v nedeljo, 26. januarja 1958 ob 10. uri na
I. gimnaziji v Ljubljani, Vegova ulica.

ODBOR

Občni zbori okrajnih združenj

V Mariboru

Okrajni odbor Društva učiteljev in profesorjev mariborskega okraja se je zbral 4. januarja 1958. Zastopano je bilo vseh 19 društev z 28 delegati. Zborovanje so se udeležili kot gostje podpredsednica OLO tovariška Anica Kuhar, predsednik OSS Ivan Gorup, predsednik sveta za šolstvo OLO Stane Kuštrina ter tajnik RO Oskar Peče. Udeležba teh tovaršev prav gotovo kaže, da so v mariborskem okraju resno zainteresirani za vprašanja šolstva vsi forumi. So pa s svojim obiskom in svojimi besedami dali tudi koristne napotke za bodoče delo in tudi priznanje za dosedanje delo prosvetnih delavcev v celoti.

Poročilo o delu dosedanjega odbora je podal Janko Zorman. Poročilo je bilo izredno izčrpno, saj je vsebovalo celotno problematiko prosvetne dejavnosti in družbenega upravljanja v šolstvu, šolsko reformo, materialno stanje šolstva, kadrovska vprašanja in še organizacijsko poročilo o delu občinskih društev.

Preobširno bi bilo, da bi navajal vse misli, ki smo jih slišali. Celotno poročilo je bilo utemeljeno in podkrepljeno s številkami.

(Objavljamo del poročila tovariša Zorman v današnji številki — op. ur.)

V okrajni odbor so bili izvoljeni Janko Zorman, Zmaga Kavčič, Lojzka Kamnik, Janez Malnar, Krista Sepec, Tone Ulč, Ana Kragulj in Edi Rössner.

Poročilo na občnem zboru Okrajnega združenja učiteljev in profesorjev v Mariboru 4. 1. 58

Tudi socialistična družba ima svoj vzgojni smoter. Družba mora kontrolirati, koliko šolstvo te vzgojne zahteve upošteva. Mora pravilno vplivati in usmerjati. Prav zaradi tega mora biti skrb za vzgojo mladega človeka v družbi in ne samo v šoli. V ta namen je bil pri nas sprejet zakon o družbenem upravljanju. Pred tremi leti smo dobili šolske odbore, ki naj vrsto te zelo važne funkcije v imenu družbe. Čeprav je ta doba zelo kratka, moramo le ugotoviti, da uspehi niso izostali. Večje uspehe so dosegli tam, kjer so bili člani bolj iniciativni, delavnejši, manj obremenjeni z drugimi funkcijami, manjše pa tam, kjer tega ni bilo.

Kjer imajo dobre odbore, je njihova dejavnost pisana in razgibana: pomagajo reševati težke vzgojne primere in se tako povezujejo s starši in z DPM, zanimajo se za materialna vprašanja šole in otrok, pomagajo reševati probleme šolskih kuhinj, socialno ogroženih otrok v povezavi s socialnim skrbstvom, pomagajo pri šolskih prireditvah, se udeležujejo roditeljskih sestankov, imajo skupne konference z učiteljskimi zbori, skrbijo za stike s terezom oziroma terenskim organizacijami itd. Kjer pa iniciativnosti ni, delo ni stelelo. Tam so tudi predavateljski aktiv z ravnanjem ali upraviteljem ni znal. Ob tej ugotovitvi naletimo tudi na to, da tudi višji družbeni organi, kot so sveti za šolstvo pri LO, komisije za družbeno upravljanje pri okrajnih in občinskih odborih SZDL v tem pogledu niso storili svoje dolžnosti. Vse premalo je bilo vzpodbude in načrtnega dela s tem organom družbenega upravljanja. Ni prav, da so šolski odbori v usmerjanju svoje dejavnosti odvisni le od prosvetnih delavcev ali pa od svoje samoiniciative. Njih delo je treba usmerjati. Koliko truda in posvetovanj in seminarjev je bilo pripravljenih za člane delavskih svetov! Mi se zavedamo, da so to do neke mere važnejši organi, vemo pa tudi, da je do dobrega šolstva in pravilne vzgoje odvisna tudi storilnost. Tudi bi morali družbeni organi storiti več. Sveti za šolstvo bi morali imeti več seminarjev za člane šolskih odborov in jih usmerjati z vidika občine ozi-

roma okraja. Šolski odbori bi morali večkrat poročati o svojem delovanju volivcem. Dosej to poročanje ni bilo uspešno niti dovolj pogostno niti povsod dobro pripravljeno. Pravzaprav poznamo le en primer v vsem dosedanjem delovanju odborov, da so bila poročila tega odbora postavljena na pravo mesto na zborskih volivcev.

Izvolitev šolskega odbora je vsekakor predolga. Na da bi kritizirali našo demokracijo, navajamo le postopek za izvolitev šolskega odbora neke okrajne šole:

1. Ravatelj šole predlaga svetu za šolstvo strukturo novega šolskega odbora.
2. Svet za šolstvo obravnava predlagano strukturo, jo odobri ali spremeni, jo predlaga komisiji za predpise in organizacijska vprašanja.
3. Komisija za organizacijska vprašanja predlaga predlog strukture OLO.
4. Okrajni ljudski odbor to potrdi ali spremeni.
5. Tajništvo za šolstvo sporoči šoli sklep OLO.
6. Ravatelj šole mora sedaj poskrbeti, da se pravilno izvolijo člani:

- a) v volilnih enotah
- b) v profesionalnih zborskih
- c) v dijaški skupnosti.

Zato mora:

7. Zaprostiti ObLO, da prvi zbor volivcev obravnava izvolitev člana šolskega odbora. Skliče mora šolsko skupnost in tam izvoliti enega člana. Sklicati mora profesionalni zbor in tam izvoliti 1-2 člana.
8. Po končanih volitvah in srečni izbranih članih novega šolskega odbora pošlje ravatelj spisek svetu za šolstvo.
9. Ta ga obravnava in predloži komisiji za predpise in organizacijska vprašanja.
10. Komisija zopet pregleda sestav sveta in ga predloži OLO.

11. OLO imenuje novi šolski odbor na skupni seji obeh zborov.

12. Na osnovi sklepa OLO se izdajo odločbe o novih odborih.

13. Šele sedaj lahko skliče ravatelj šolskega odbora k prvi seji. Vse postopek traja 9 do 12 mesecev. Menjajmo, da je ta predlog in da zavira sam razvoj družbenega upravljanja. Praktično se dveletna mandatna doba podaljša za eno leto, a odborniki v tem času nimajo več pravega snilsa za delo.

Končno je družbeno upravljanje neke začetke reforme šolstva; in če je temu tako, potem morajo posebno v sedanjem času, ko se je ta proces šolske reforme že začel, šolski odbori toliko krepkeje odigrati svojo vlogo.

MATERIALNO STANJE ŠOL

V mariborskem okraju je vseh 256 šol s 1.869 oddelki ter 58.724 učenci; od tega je približno 47.000 učencev v splošno izobraževalnih šolah. Šolske zgradbe so po večini starejše z značilno kasarniško urejenostjo in iz avstroogrskega časa. Povprečna starost šolskih zgradb je 60 do 70 let; pri tem pa imamo seveda tudi nemogoče primere kot na primer šolo v preko 200 let starem gradu (Slovenj Gradec), v mežnartiji (srednja medicinska šola), v mrtvašnici (Lovrenc na Dravi), v bivših gostilnah, trgovinah itd. Po večini ugotavljamo sorazmerno slabo oskrbo z učnimi pripomočki. Da si jih šole ne morejo dovolj priiskrbeti, nam zgornjo pričajo naši šolski proračuni: v okrajnem merilu gre 78 odstotkov za osebne izdatke osebja na šolah, 18 odstotkov za operativne in le 4 odstotke za funkcionalne izdatke. To je razmerje v okrajnem merilu, medtem ko je stanje v posameznih vrstah šol — glede na strokovnost kakor tudi teritorialnost — ponekod še bolj kritično. Analiza funkcionalnih izdatkov nam kaže, da znašajo povprečni letni izdatki na učenca v osnovnih šolah 415, v gimnazijah 491, v vajenskih šolah 846, v srednjih strokovnih šolah 1668, na učiteljsko pa celo 2.445 din. Menimo, da je razpon zelo velik in da tudi šole, ki imajo največ sredstev, se nimajo dovolj učnih sredstev.

V vsem okraju ima le 11 šol posebne šolske delavnice za politehnično vzgojo, 6 šol pa posebne risalnice, 8 šol posebne fizikalne in kemične učilnice ter 20 šolskih telovadnic. Naj navedem še nekaj podatkov, ki osvetljujejo materialno pomanjkanje v našem šolstvu: v obveznih šolah manjka pri 1.613 oddelkih 579 učilnic (vseh je 934) ali 33.582 kv. metrov šolskega prostora. V okraju je v oddelku povprečno 34 učencev, medtem ko je republiško povprečje 32,4. Na učilnico pride povprečno 80 učencev. Izmenični pouk je v 579 oddelkih; pouk v treh izmenah imajo na šolah Pobrežje, Studenci, Gorisnica, kjer je za 14 oddelkov 6 učilnic, Zavrč z 9 oddelki v 3 učilnicah, medtem ko imajo nekatere vajenske šole že četrto izmeno. Zaradi pomanjkanja šolskega prostora v strokovnih šolah je bilo v šolskem letu 1957-58 zavrnjenih 1924 učencev.

Glede na tako stanje šolskega prostora je v perspektivnem planu za leta 1957-61 v načrtu gradnja 36.559 kv. metrov novega šolskega prostora, to je od današnjih okoli 74.000 na 111.000 kv. metrov. Potrebni bi še 130 novih učilnic ali 52 novih zgradb s po 12 oddelki.

KADROVSKA VPRAŠANJA

Dosedanje razprave v zvezi s šolsko reformo so precej obširno analizirale problem učnega kadra. Vsi zaključki jasno dokazujejo, da je prosvetni delavec važen organ v izvajanju šolske reforme, saj od njega zahtevamo tudi posebne kvalitete: inteligenco, moralni lik, fizično sposobnost, naraven odnos do otrok itd. Jasno je opredeljen družbeni karakter tega poklica kakor tudi družbena odgovornost učitelja posameznika in šolskega kolektiva kot celote za vsestranski zdrav razvoj, za družbeno in moralno podobo mlade generacije. In še dalje: njegovo delo je samostojno, zato se od njega nujno zahteva večja osebna odgovornost. Iz tega sledi, da v šolsko reformo ne moremo brez — da se tako izrazim — reformiranega prosvetnega delavca. Različni tipi šol, različni sistemi šolanja učiteljskega kadra (tetaji, učiteljska, VPS, univerza) so danes vzrok prevelike raznolikosti in neenotnosti učiteljskega kadra po času šolanja, po nazivih, kar je zlasti negativno v našem osnovnem tipu reformirane šole, to je v osemletki. Tako stanje jasno zahteva, da je zlasti v osemletki, kjer bo večina prosvetnih delavcev, nujno potreben enotno šolan učni kader. Menimo, da je pedagoška akademija premisljena izbran tip šole, ki bi ustrezala vzgoji kadra za naše osemletke. Glede na to, da so posamezni diskusanti na plenumu CO v Beogradu precej ostro zavrnili »pedagoško akademijo kot šolo, ki bi naj vzgajala kader za osemletke, ko potrebna, da o tem še govorimo in predlog zvezne komisije zares nadrobno analiziramo.

Zal v vsem dosedanjem delu prosvetnim delavcem niso dovolj priznavali njihove družbene vloge. Razumljivo je, da je bila v prvih letih po osvoboditvi posvečena poglavitna pozornost našemu gospodarstvu, kar je bilo tudi potrebno. Toda pri tem je šlo le predaleč na račun razvoja šolstva. Neodgovorno smo tudi delili ljudi na »produktivne« in »neproduktivne« — seveda s primerno denarno stimulacijo v korist prvih.

Nastaja vprašanje, ali je naš prosvetni kader kvaliteten in kvantitativno pripravljen odnosno spodoben sprejeti naše obveznosti, ki jih pred njega postavlja reformirana šola? Kljub vsej pripravljenosti, odločnosti in dobri volji večine prosvetnih delavcev je nujno treba opozoriti na dejstvo, da stanje učiteljskega kadra v našem okraju, enako v vsej Sloveniji, ni nikakor ni zadovoljivo. Po strukturi šolstva je v okraju predvidenih 2.508 delovnih mest in je danes na teh mestih zaposlenih 2.012 prosvetnih delavcev. Iz tega sledi, da je 496 delovnih mest nezasedenih. K temu številu je treba priležati še 115 upokojenih prosvetnih delavcev, ki poučujejo za nagrado 6 tisoč din, in približno enako število taktih, ki že imajo pravico do upokojitve, a čakajo, da bo začel veljati novi zakon za upokojece. Res je sicer, da bo ta zakon ugodno vplival na to, da bo precej učiteljev še ostalo naprej v službi, vendar menimo, da teh ne moremo priležati med stalne delovne moči. Po tem računih bi v mariborskem okraju manjkalo okrog 700 učiteljev, to je okoli 28 odstotkov.

Računajoč povprečno 30-letno službeno dobo, odide vsako leto približno 80 do 70 učiteljev. Obratno pa je letni naravni prirast otrok okoli 2.1-2.5 odstotkov, povprečno 1.300 otrok. To je za okoli 40 novih oddelkov. Letno bi torej v mariborskem okraju morali sprejeti 100 do 120 prosvetnih delavcev, da bi s tem zadostili rednim

potrebam in še precej več, da bi zasedli 500 do 700 učnih mest v našem okraju, ki so zdaj prazna.

Če na drugi strani ugotavljamo, da je na učiteljsku v Mariboru danes 584 kandidatov (156 moških in 438 žensk), je razumljivo, da so možnosti za izpopolnitev učnega kadra minimalne, zlasti še ob ugotovitvi, da vzgaja mariborsko učiteljsko učni kader za mariborski in še murskosoboški okraj. Po izkušnjah zadnjih let pa je priprast za mariborski okraj letno le 50 učnih moči, od tega okrog 35 z učiteljsku in le okoli 15 z višjih šol.

Vzroki nezanimanja za učiteljski poklic so jasni in bi bilo skrivljanje dejstev nesmiselno:

1. Splošno je znano, da so življenjski pogoji v gospodarskih organizacijah neprimerno boljši kakor v prosveti.
2. Učitelj mora biti pripravljen službovati v najbolj oddaljenih in samotnih krajih.
3. Neudobne, ponekod celo nemogoče stanovanjske razmere. 34 odstotkov stanovanj prosvetnih delavcev ne ustreza. Manjka pa 101 samsko in 298 družinskih stanovanj.

Vse to so razlogi, da je kader, ki prihaja v šole za vzgojo prosvetnih delavcev, kvalitativno sorazmerno slabši, da se vpiši v te šole uspešnejši šele potem, ko so dijak na drugih srednjih strokovnih šolah obrnjeni in zavrnjeni, ter končno, da v našem poklicu prevladujejo pretežno ženske, saj je razmerje žensk in moških vsako leto večje. Letos je stanje 23 : 17.

Razumljivo je, da vse to negativno vpliva na stanje šolstva pri nas, saj imamo primere, da na novo ustanovljeni osemletki poučujejo 4 predavatelji, med njimi celo absolutni letošnjaki učiteljskega kadra (tetaji, učiteljska, VPS, univerza) so danes vzrok prevelike raznolikosti in neenotnosti učiteljskega kadra po času šolanja, po nazivih, kar je zlasti negativno v našem osnovnem tipu reformirane šole, to je v osemletki. Tako stanje jasno zahteva, da je zlasti v osemletki, kjer bo večina prosvetnih delavcev, nujno potreben enotno šolan učni kader. Menimo, da je pedagoška akademija premisljena izbran tip šole, ki bi ustrezala vzgoji kadra za naše osemletke. Glede na to, da so posamezni diskusanti na plenumu CO v Beogradu precej ostro zavrnili »pedagoško akademijo kot šolo, ki bi naj vzgajala kader za osemletke, ko potrebna, da o tem še govorimo in predlog zvezne komisije zares nadrobno analiziramo.

Zal v vsem dosedanjem delu prosvetnim delavcem niso dovolj priznavali njihove družbene vloge. Razumljivo je, da je bila v prvih letih po osvoboditvi posvečena poglavitna pozornost našemu gospodarstvu, kar je bilo tudi potrebno. Toda pri tem je šlo le predaleč na račun razvoja šolstva. Neodgovorno smo tudi delili ljudi na »produktivne« in »neproduktivne« — seveda s primerno denarno stimulacijo v korist prvih.

Nastaja vprašanje, ali je naš prosvetni kader kvaliteten in kvantitativno pripravljen odnosno spodoben sprejeti naše obveznosti, ki jih pred njega postavlja reformirana šola? Kljub vsej pripravljenosti, odločnosti in dobri volji večine prosvetnih delavcev je nujno treba opozoriti na dejstvo, da stanje učiteljskega kadra v našem okraju, enako v vsej Sloveniji, ni nikakor ni zadovoljivo. Po strukturi šolstva je v okraju predvidenih 2.508 delovnih mest in je danes na teh mestih zaposlenih 2.012 prosvetnih delavcev. Iz tega sledi, da je 496 delovnih mest nezasedenih. K temu številu je treba priležati še 115 upokojenih prosvetnih delavcev, ki poučujejo za nagrado 6 tisoč din, in približno enako število taktih, ki že imajo pravico do upokojitve, a čakajo, da bo začel veljati novi zakon za upokojece. Res je sicer, da bo ta zakon ugodno vplival na to, da bo precej učiteljev še ostalo naprej v službi, vendar menimo, da teh ne moremo priležati med stalne delovne moči. Po tem računih bi v mariborskem okraju manjkalo okrog 700 učiteljev, to je okoli 28 odstotkov.

Računajoč povprečno 30-letno službeno dobo, odide vsako leto približno 80 do 70 učiteljev. Obratno pa je letni naravni prirast otrok okoli 2.1-2.5 odstotkov, povprečno 1.300 otrok. To je za okoli 40 novih oddelkov. Letno bi torej v mariborskem okraju morali sprejeti 100 do 120 prosvetnih delavcev, da bi s tem zadostili rednim

potrebam in še precej več, da bi zasedli 500 do 700 učnih mest v našem okraju, ki so zdaj prazna.

Če na drugi strani ugotavljamo, da je na učiteljsku v Mariboru danes 584 kandidatov (156 moških in 438 žensk), je razumljivo, da so možnosti za izpopolnitev učnega kadra minimalne, zlasti še ob ugotovitvi, da vzgaja mariborsko učiteljsko učni kader za mariborski in še murskosoboški okraj. Po izkušnjah zadnjih let pa je priprast za mariborski okraj letno le 50 učnih moči, od tega okrog 35 z učiteljsku in le okoli 15 z višjih šol.

Vzroki nezanimanja za učiteljski poklic so jasni in bi bilo skrivljanje dejstev nesmiselno:

1. Splošno je znano, da so življenjski pogoji v gospodarskih organizacijah neprimerno boljši kakor v prosveti.
2. Učitelj mora biti pripravljen službovati v najbolj oddaljenih in samotnih krajih.
3. Neudobne, ponekod celo nemogoče stanovanjske razmere. 34 odstotkov stanovanj prosvetnih delavcev ne ustreza. Manjka pa 101 samsko in 298 družinskih stanovanj.

Vse to so razlogi, da je kader, ki prihaja v šole za vzgojo prosvetnih delavcev, kvalitativno sorazmerno slabši, da se vpiši v te šole uspešnejši šele potem, ko so dijak na drugih srednjih strokovnih šolah obrnjeni in zavrnjeni, ter končno, da v našem poklicu prevladujejo pretežno ženske, saj je razmerje žensk in moških vsako leto večje. Letos je stanje 23 : 17.

Razumljivo je, da vse to negativno vpliva na stanje šolstva pri nas, saj imamo primere, da na novo ustanovljeni osemletki poučujejo 4 predavatelji, med njimi celo absolutni letošnjaki učiteljskega kadra (tetaji, učiteljska, VPS, univerza) so danes vzrok prevelike raznolikosti in neenotnosti učiteljskega kadra po času šolanja, po nazivih, kar je zlasti negativno v našem osnovnem tipu reformirane šole, to je v osemletki. Tako stanje jasno zahteva, da je zlasti v osemletki, kjer bo večina prosvetnih delavcev, nujno potreben enotno šolan učni kader. Menimo, da je pedagoška akademija premisljena izbran tip šole, ki bi ustrezala vzgoji kadra za naše osemletke. Glede na to, da so posamezni diskusanti na plenumu CO v Beogradu precej ostro zavrnili »pedagoško akademijo kot šolo, ki bi naj vzgajala kader za osemletke, ko potrebna, da o tem še govorimo in predlog zvezne komisije zares nadrobno analiziramo.

Zal v vsem dosedanjem delu prosvetnim delavcem niso dovolj priznavali njihove družbene vloge. Razumljivo je, da je bila v prvih letih po osvoboditvi posvečena poglavitna pozornost našemu gospodarstvu, kar je bilo tudi potrebno. Toda pri tem je šlo le predaleč na račun razvoja šolstva. Neodgovorno smo tudi delili ljudi na »produktivne« in »neproduktivne« — seveda s primerno denarno stimulacijo v korist prvih.

Nastaja vprašanje, ali je naš prosvetni kader kvaliteten in kvantitativno pripravljen odnosno spodoben sprejeti naše obveznosti, ki jih pred njega postavlja reformirana šola? Kljub vsej pripravljenosti, odločnosti in dobri volji večine prosvetnih delavcev je nujno treba opozoriti na dejstvo, da stanje učiteljskega kadra v našem okraju, enako v vsej Sloveniji, ni nikakor ni zadovoljivo. Po strukturi šolstva je v okraju predvidenih 2.508 delovnih mest in je danes na teh mestih zaposlenih 2.012 prosvetnih delavcev. Iz tega sledi, da je 496 delovnih mest nezasedenih. K temu številu je treba priležati še 115 upokojenih prosvetnih delavcev, ki poučujejo za nagrado 6 tisoč din, in približno enako število taktih, ki že imajo pravico do upokojitve, a čakajo, da bo začel veljati novi zakon za upokojece. Res je sicer, da bo ta zakon ugodno vplival na to, da bo precej učiteljev še ostalo naprej v službi, vendar menimo, da teh ne moremo priležati med stalne delovne moči. Po tem računih bi v mariborskem okraju manjkalo okrog 700 učiteljev, to je okoli 28 odstotkov.

Računajoč povprečno 30-letno službeno dobo, odide vsako leto približno 80 do 70 učiteljev. Obratno pa je letni naravni prirast otrok okoli 2.1-2.5 odstotkov, povprečno 1.300 otrok. To je za okoli 40 novih oddelkov. Letno bi torej v mariborskem okraju morali sprejeti 100 do 120 prosvetnih delavcev, da bi s tem zadostili rednim

potrebam in še precej več, da bi zasedli 500 do 700 učnih mest v našem okraju, ki so zdaj prazna.

Če na drugi strani ugotavljamo, da je na učiteljsku v Mariboru danes 584 kandidatov (156 moških in 438 žensk), je razumljivo, da so možnosti za izpopolnitev učnega kadra minimalne, zlasti še ob ugotovitvi, da vzgaja mariborsko učiteljsko učni kader za mariborski in še murskosoboški okraj. Po izkušnjah zadnjih let pa je priprast za mariborski okraj letno le 50 učnih moči, od tega okrog 35 z učiteljsku in le okoli 15 z višjih šol.

Vzroki nezanimanja za učiteljski poklic so jasni in bi bilo skrivljanje dejstev nesmiselno:

1. Splošno je znano, da so življenjski pogoji v gospodarskih organizacijah neprimerno boljši kakor v prosveti.
2. Učitelj mora biti pripravljen službovati v najbolj oddaljenih in samotnih krajih.
3. Neudobne, ponekod celo nemogoče stanovanjske razmere. 34 odstotkov stanovanj prosvetnih delavcev ne ustreza. Manjka pa 101 samsko in 298 družinskih stanovanj.

Vse to so razlogi, da je kader, ki prihaja v šole za vzgojo prosvetnih delavcev, kvalitativno sorazmerno slabši, da se vpiši v te šole uspešnejši šele potem, ko so dijak na drugih srednjih strokovnih šolah obrnjeni in zavrnjeni, ter končno, da v našem poklicu prevladujejo pretežno ženske, saj je razmerje žensk in moških vsako leto večje. Letos je stanje 23 : 17.

Razumljivo je, da vse to negativno vpliva na stanje šolstva pri nas, saj imamo primere, da na novo ustanovljeni osemletki poučujejo 4 predavatelji, med njimi celo absolutni letošnjaki učiteljskega kadra (tetaji, učiteljska, VPS, univerza) so danes vzrok prevelike raznolikosti in neenotnosti učiteljskega kadra po času šolanja, po nazivih, kar je zlasti negativno v našem osnovnem tipu reformirane šole, to je v osemletki. Tako stanje jasno zahteva, da je zlasti v osemletki, kjer bo večina prosvetnih delavcev, nujno potreben enotno šolan učni kader. Menimo, da je pedagoška akademija premisljena izbran tip šole, ki bi ustrezala vzgoji kadra za naše osemletke. Glede na to, da so posamezni diskusanti na plenumu CO v Beogradu precej ostro zavrnili »pedagoško akademijo kot šolo, ki bi naj vzgajala kader za osemletke, ko potrebna, da o tem še govorimo in predlog zvezne komisije zares nadrobno analiziramo.

Zal v vsem dosedanjem delu prosvetnim delavcem niso dovolj priznavali njihove družbene vloge. Razumljivo je, da je bila v prvih letih po osvoboditvi posvečena poglavitna pozornost našemu gospodarstvu, kar je bilo tudi potrebno. Toda pri tem je šlo le predaleč na račun razvoja šolstva. Neod

Občni zbori okrajnih združenj

V Trbovljah

Občni zbor je bil 23. decembra 1957 v Trbovljah. Predsednik okrajnega odbora Zdrženja tov. Mikulič je izprvo poročal o delu odbora kakor tudi o delu vseh občinskih društev. Delo odbora je bilo vse leto kontinuirano, saj se je ožji odbor sestajal kar dvakrat mesečno. Razpravljali so o vseh aktualnih problemih (o šolski reformi, o ureditvi šolske mreže, o sodelovanju s Pedagoškim centrom, s ljudskimi odbori, s sindikalnimi sveti, o usmerjanju mladine v poklice, o gnutni pomoči za strokovno študij, o materialnem stanju članstva, dajal je smernice za strokovni in politično-ideološki študij). Odbor je ustanovil okrajno strokovno učiteljsko knjižnico. Dosegel je, da je nekaj članov letovali v sindikalnem domu upravnih uslužbencev.

V osmih državah okraja je 563 članov, 140 moških in 423 žensk; od tega je učnih moči 527. Po podatkih manjka 90 učnih moči. Tako pride n. pr. na osnovnih šolah v Radečah 45 učencev na eno učno moč, v Trbovljah 42, drugje pa manj. Gimnazija v Hrastniku ša, sedaj nima nobenega slavišta.

V ljudske odbore je bilo izvoljenih 8 članov, v svete pa je bilo imenovanih 23. Predsednik je ugotovil, da so bila vsa društva delavna in da so skrbeli za strokovni in ideološki dvig članstva. To so delali v vseh mogočih oblikah: v študiju po skupinah, v pedagoških aktivih, v krožkih, s predavanji in v individualnim študijem. Učiteljstvo je preneslo razpravo o šolski reformi tudi med ljudstvo. Društva lepo sodelujejo z organi družbenega upravljanja, z ljudskimi odbori in s sveti, za šolstvo, in stike z občinskimi sindikalnimi sveti bo treba poglobiti.

Kar se tiče združevanja šol po priporočilu Sveta za šolstvo LRS, je treba pripomniti, da je bil ta postopek zelo neenoten. Poleg objektivnih težav je bilo večkrat dosti subjektivnih. Tudi neenotnost kolektivov in mentaliteta ljudi je v nekaterih primerih delo zavirala. Posrečena pa gotovo ni bila združitev v Sevnici, kjer so 4 šolske stavbe v oddaljenosti 2 km in je 800 učencev ter 30 učnih moči. Tu tudi ni bil v redno odnos do dveh zaslužnih pedagogov, do ravnatelja nižje gimnazije in do upravitelja osnovne šole.

V zvezi z materialnimi in kadrovskimi težavami, ki se vedno bolj kažejo z reformo šolstva (v Trbovljah na dveh osemletkah ni niti enega predmetnega učitelja), je razveselila ugotovitev, da so se občinski ljudski odbori začeli zavedati dolžnosti, ki jo imajo v zvezi s pridobivanjem kadra. Občina Trbovlje štipendira 18 kandidatov, Zagorje 7, Hrastnik 18, Radeče 15, Sevnica 29, Sevnica 6, Videm-Krško 21 in Brežice 20.

Izvenšolsko delo učiteljstva je širno obsešno. Na vasi je kulturno-prosvetna dejavnost, na ramah učiteljstva. V tem pogledu nosi učitelj na vasi negramno večje breme kot učitelj v mestu. Tudi v političnih organizacijah imajo tovariši največkrat glavne funkcije.

vane razlike, ki jih delajo v zahtevkih pa izvenšolskem delu med pedagoškim delavcem in drugim javnim uslužbencom (zdravnikom, tehnikom).

Govorili so tudi o težkih stanovanjskih razmerah, o premajhnem razumevanju za tako kritično stanje, o mnenju, da ima učitelj že stanovanje, če je še tako neprimerno, medtem ko za druge uslužbence ne velja isto merilo.

Zastopnik okrajnega sindikalnega sveta je v tej zvezi poudaril, da so prosvetni delavci preskromni, da so premalo glasni, da so sicer delavni povod, vendar jih pa v komunalnem življenju le ni dosti čutili. Najboljši dokaz za to je, da tu na občnem zboru ni zastopnikov političnih in družbenih organizacij (bili so vsi vabljivi, navzven je bil samo zastopnik sveta za šolstvo OLO, ki pa je prosvetni delavec).

Tovariši bi se še naprej oglašali k besedi, pa je čas le prehitro potekel.

V Novi Gorici

V goriškem okraju je imelo svoje občne zbore vseh enajst društev. Sredi decembra pa so se predstavniki teh društev (razen Sempetra) zbrali v Gorici in izbrali nov Okrajni odbor društev. Odbor bo vodil dolgoletni sindikalni delavec tov. Murovec Stanko, tajniške posle bo opravljala tov. Skubina Vera, blagajniške pa tovariš Perne Franc. Vendar pa si odborniki niso postavljali samo novega odbora. Obravnavali so vrsto problemov, ki jih bodo morali v svojem delu reševati.

V okraju se bodo morali potruditi za uveljavljanje osemetek. Ko človek posluša poročila posameznih občinskih društev, nehoti ugotovi, da bi predložilo trpelo, če bi čakali, da se bo okraj sam izkopal iz težav, v kakršnih je danes. Saj je le malo krajev, za katere bi lahko rekli, da imajo vsaj minimalne pogoje za dobro novo osemetko. Preteklost je zaorala pregloboko brazde in šolam se pozna, da so bile namenjene v glavnem le za raznorodovanje, zato za kadež se danes ni dovolj pogojev v teh krajih. Potrebna bodo ogromna sredstva za adaptiranje obstoječih zgradb in za novogradnje (občina Cerklona ima od devetih šol le dve šolske zgradbi, ostalih sedem pa gostuje po raznih bolj ali slabih privatnih hišah). Razumljivo je, da v takih krajih ni dostojnih stanovanj za prosvetne delavce, kar je eden od vzrokov, da se selijo lepo za letom v »centralno domovino«. (Da je med njimi dosti, ki prelože veselja in po-žrtvovalnosti za poklic, kaže primer bivšega mladega učitelja Sulica, ki je šel na učiteljske »zastopke« in je zato zapustil učiteljsko službo). Občine žrtvujejo mnogo za šole: ponekod več drugod manj, včasih jim manjka sredstev, sem in tja pa tudi dobre volje, da bi pomagali šoli in dali prosvetnim delavcem, kar jim po vseh obstoječih predpisi in uredbah pripada (pogoste so pritožbe, ker ne prejemajo ne kuriva, ne stanarine). Za vzor

Precej so razpravljali tudi o novem uslužbenem zakonu, ki bo prinesel vrsto sprememb v delo in življenje prosvetnih delavcev in o novem učnem načrtu. Učitelji ga uveljavljajo s pomočjo okrajnega inšpektorata, pa tudi na novo formirani aktivji bodo strokovno delo še bolj poglobili.

Za bodoče delo v društvih, ki naj bi uspešno potekalo, so zborovalci sprejeli sklepe. Poželeli bodo društveno življenje po občinah in po skupinah in tako utrdili organizacijo v društvih. Poglobili bodo delo z novimi učnimi načrti, vsa društva bodo študirala nove zakone, v prvi vrsti zakon o javnih uslužbenih. Posebno skrb bodo posvetili učiteljem, ki še nimajo popolne kvalifikacije (teh je kar lepo število), na vseh področjih svoje dejavnosti bodo poskušali najti zveze z družbenimi organizacijami in jih zainteresirati za probleme šolstva.

V Novem mestu

V Novem mestu se je zbral novi Okrajni odbor 21. 12. 1957 na svojo prvo sejo. Odbor bo še nadalje vodil tov. Švigelj Viktor, tajniške posle pa bo opravljal tov. Nečemer Lojze.

Tudi v novomeškem okraju so pravzaprav isti problemi kot v goriškem, le da niso tako pereči. Tudi tu se kadež zelo hitro menja, visoko je število prosvetnih delavcev, ki še nimajo strokovnega izpita, težave so s šolskimi poslopi in učiteljskimi stanovanji. Iz poročil posameznih delegatov je bilo videti, da poskušajo občinski odbori reševati probleme na svojem območju, vendar temu mnogokrat le niso kos. Premalo imajo sredstev. Okraj je izrazil kmetijski in

Občni zbori občinskih Društev učiteljev in profesorjev

Pozadnji reorganizaciji okrajnih združenj učiteljev in profesorjev sedaj 118 društev. Prav gotovo so vsa društva imela svoje občne zbore. Za veliko večino je to znano, saj so Zdrženju poslala svoje zapiske. Tako je Zdrženje od 118 društev prejelo 104 zapisnike in seznam nove obnove. Prav pa bi bilo, da bi poslala ta material še tale društva:

KOZJE, ROGAŠKA SLATINA in SENTJUR PRI CELJU iz celjskega okraja,

IDRIJA iz goriškega okraja, HRPELJE in PIVKA iz koprškega okraja,

BOROVNICA, LJUBLJANA, SSKA, MENGES, RIBNICA, STARI TRG iz ljubljanskega okraja,

KOŠAKI, RAVNE in SENTILJ iz mariborskega okraja, PETROVCI iz soboškega okraja,

KOSTANJEVICA in TREBNJE iz novomeškega in RADEČE iz trboveljskega okraja.

DUP Ljutomer

Poročilo in razprava na občnem zboru DUP v Ljutomeru sta pokazala, da je imel upravni odbor tega društva skozi vse leto polne roke dela. Skrbel je za didaktična in gospodarsko politična predavanja, za več poučnih ekskurzij pa tudi za razvedrilo svojega članstva ni pozabil. Tako smo si ogledali tovarno glinice in aluminija v Kidričevu, v Mariboru smo si ogledali tekstilno tovarno, akvarij ter zgodovinski muzej, zvečer pa gledališče, od koder so se naši člani z velikim zadovoljstvom vrnili na svoje šole. Proti koncu šolskega leta smo obiskali Lendavo in se seznanili s pridobivanjem nafte. Največ dela za ekskurzije je zahtevala pot k našim zamejskim Slovencem v Trst, katere smo obiskali prve dni julija. Pot smo podaljšali še v Benetke in Verono ter se tako seznanili z življenjem in lepoto dela Primorske in Italije.

A ne samo to! Naše članstvo je študiralo po sindikalnih skupinah teme, ki jih je predvidel upravni odbor, pa tudi druge, ki so se zdale posameznim skupinam najbolj potrebne. Vsi člani so naročili na »Prosvetnega delavca« in skoraj vsi na »Sodobno pedagogiko« (od 84 članov 62 naročnikov) in na »Pedagoško knjižnico« (48 naročnikov). Pobiranje naročil vodi upravni odbor ter jo spro-

tako so sredstva, ki pritekajo v občinsko blagajno, dostikrat zelo skromna (večina občin n. pr. ne more izplačati 50 % plač). Iz poročil delegatov je bilo tudi videti, da je povečava med društvimi, skupinami in okrajnim odborom dostikrat prebika. Okrajni odbor je brez potrebnih sredstev, da bi odborniki lahko obiskovali društva in jim pomagali pri delu. Treba bi najti sredstva, ki bi do okrajnim odborom pomagala pri njihovem delu. Okrajni odbor je do sedaj lepo sodeloval s okrajnim svetom za šolstvo, pa tudi z ostalimi okrajnimi forumi.

V okraju obstaja tudi učiteljski pevski zbor, ki ima že prav lepo tradicijo. Vendar je tudi tu pomankanje finančnih sredstev velika ovira za uspešnejše delo. Bodo pa pevski zbor še utrdili in razširili. Okrajni odbor se resno trudi, da bi tudi v Novem mestu uvedel okrajni dan prosvetnih delavcev. Okraj je precej obseben, ima veliko število težjih mest in niže organiziranih šol in bi prosvetni delavci realizacijo le zamislili prav gotovo pozdravili.

ti — skupno za vse člane nakazuje upravnim tiska. Tako ima društvo točno evidenco naročnikov, uprave revij pa redne plačilnice. Pripomniti je potrebno še to, da je vse delo vodil upravni odbor samostojno skoraj brez vsakršne pomoči naših višjih forumov. Zato je za svoje delo žel priznanje od Republiškega odbora, ki je uvrstil DUP iz Ljutomeru med najaktivnejša učiteljska društva v Sloveniji.

Naše društvo šteje 84 članov. Nekaterim od teh odteguje Komunalna banka na račun potrošniškega kredita mesečno 148140 din, kar prav gotovo ni razveseljiv pojav in kaže, da potrebuje prosvetni delavec zaradi večjih kulturnih potreb tudi več sredstev, kot mu jih nudi dosedanja osnovna plača. Zato tudi lov za honorarnimi urami in beg iz učiteljskih vrst. Mnogo članov je naročen na nad 10 različnih dnevnikov in revij.

Novovoljni upravni odbor, ki se je formalno kmalu po izvolitvi, je osnoval tri komisije: komisijo za izobraževanje članstva, komisijo za prireditve in ekskurzije in komisijo za materialna vprašanja. Da bo delo društva teklo po že začrtani poti, je članstvo sprejelo na občnem zboru več sklepov, od katerih najpomembnejši so:

1. Vso pozornost bomo posvetili posameznim šolskim odborom, ker so le-ti nadvse važen faktor v družbenem upravljanju naših šol.

2. Osnuje naj se personalna komisija, ki bo pravilno in spoznavno s prizadevanji urejala zlasti premetistive.

3. Potrebno je, da si ustvari učiteljski kolektiv večjo veljavo, da sodočla pri ukrepih, ki vodijo k zboljanju učnega in vzgojnega dela ter materialnih osnov na šoli. V danih pogojih bomo storiili vse potrebno, da bo nova osemetna šola postala čim bolj povezana z življenjem ter dala učencem primerno in koristno znanje za življenje. Zato bomo uvažali v naše šole boljše metode, boljše oblike, skrbeli za boljše odnose med učitelji in učenci ter skrbeli za večjo zainteresiranost in aktivnost učencev.

4. Mnenja smo, da ne bi smela biti tako velika razlika med plačami uslužbencev gospodarskih organizacij in plačami prosvetnih delavcev. Zato bomo ob vsaki priliki opozarjali višje forume na to pomankljivost.

5. Smatramo za potrebno, da se pri OBLO ustanovi posebni sklad za nagrade zaslužnim prosvetnim delavcem.

6. Če oblastni forumi ključne učitelje na razne seminarje, tečaje ali sestanke v občinskem, okrajnem ali republiškem merilu, naj obračunavajo potne stroške tako, kot ostalim javnim uslužbencem, in ne da plačajo potne stroške brez dnevnice ali niti teh ne.

7. Nekateri učitelji — zlasti mlajši — niso naročeni na pedagoški tisk. Vsak prosvetni delavec se mora izobraževati in izpopolnjevati, zato je bil sprejet sklep, da bomo vsi naročeni na strokovni tisk. Nadaljevali bomo s plačevanjem obkrož, čeprav še nismo sprejeli vseh knjig »Pedagoške knjižnice«. Naročino »Prosvetnega delavca« bomo obračunavali kot do sedaj in skupno nakazovali upravam revij.

8 »Prosvetni delavec« naj bo glasilo, ki nas bo seznanilo z delom Republiškega odbora in z ostalimi sindikalnimi problemi. Strokovne prispevke pa naj objavlja »Sodobna pedagogika«.

9. Skrbeli bomo za nadaljnjo izobrazbo in razvedrilo našega članstva. Tudi v bodoče naj služijo temu primerna predavanja in študij sodobne pro-

blematike, nadalje ekskurzije in družabni večeri. Sprejeli smo sklep, da izvedemo dve krajši ekskurziji (Kumrovec-Ljubljana) in daljši pot na Koroško.

10. Naše oblastne forume bomo nenehno seznanjali z materialnim stanjem naših šol. Nadvse nujna je gradnja šole v Krizevcih pri Ljutomeru ter adaptacije drugih šol. Potrebno bo odpraviti togost našega proračunskega sistema ter sprostiti za šolstvo več finančnih sredstev.

11. Kot do sedaj se bomo tudi v bodoče vključevali v kulturno prosvetna in ostala društva ter sodelovali pri vseh množičnih organizacijah, v dnevnem in strokovnem tisku.

12. Smatramo, da bi moral imeti okrajni forum našega združenja več veljave in avtoritete.

13. Republiški odbor bi se moral večkrat sestajati in biti bolj povezan s terenom. Te in še mnoge druge naloge, zahteve ter želje so bile iznesene s ciljem, da bi naše sindikalno delo bilo v tekočem letu še kvalitetnejše.

Janko Koren

Društvo učiteljev občine Ljubljana-Center

Občni zbor je bil 11. novembra 1957. Poleg članstva so mu prisostvovali tudi podpredsednik občine dr. Dular, predsednik republiškega sindikata prosvetnih delavcev Henrik Zdebar, predsednik okrajnega sindikata Stefan Trobiš in zastopnik Društva profesorjev dr. Praprotnik. Uvodoma so navzoči na poziv družbenega predsednika Slavka Šarka počastili spomin pokojne učiteljice Ide Koržetove.

Drugo leto obstoja DU Ljubljana-Center je bilo vsekakor zelo plodno. Nekateri osnovne družbene naloge so samostojno izvrševali posamezne skupine prav uspešno. Delo odbora je bilo kolektivno in poleg tega razdeljeno na pet komisij, ki so jih vodili člani odbora.

Komisija za strokovno izobraževanje je priredila štiri predavanja in prav toliko diskusijskih večerov, skupinski poverjeniki pa še 17 predavanj in 49 študijskih sestankov.

Komisija za organizacijo politično-gospodarskih vprašanj je poskrbela za troje predavanj, organizirala pa so jih še posebej nekatere skupine, na katerih so poročali tovariši Pečar, Zorn in Zdešar o svojih vtisih s potovanj po Bolgariji, Sovjetski zvezi, slednji pa o Poljski in njeni prosvetni dejavnosti.

Delo komisije za organizacijo ekskurzij se je razdelilo na vseh sedem skupin, ki so v lastni režiji priredile eno ali tudi več poučnih izletov širom Slovenije, delno tudi po Hrvaški, Bosni in Srbiji. Ekskurzije so bile izvedene s sredstvi udeležencev samih, z družbeno podporo in s celotno kolektivno nagrado sveta za šolstvo v občini Center ob koncu šol. leta 1956-1957 posameznim šolskim kolektivom.

Oglede podjetij in ustanov v Ljubljani in okolici je tudi organizirala posebna komisija.

Komisija za materialna vprašanja pa je v glavnem obravnavala in reševala stanovanjsko vprašanje, ki je tudi v občini Center zelo pereče. Dosegla je zadovoljive uspehe, rešenih je bilo sedem najnujnejših problemov, neresenih je ostalo še osem prav nujnih.

Materialno stanje članstva ni rožnato. Povprečna zadožitev učiteljstva v občini Center znaša na osebo 45.000 din. Nekateri prosvetni delavci živijo v nemogočih razmerah. Zato njihovo uhajenje v druge poklice, ki jim nudijo boljše pogoje.

Po ugotovitvah republiškega sveta za šolstvo je stanje učnega kadra zelo kritično, saj po zadnjem razpisu manjka okoli 1300 učnih moči. Eno tretjino vseh učnih ur poučujejo honorarno. Republiški svet za šolstvo bo predlagal Izvršnemu svetu, naj bi na seji Ljudske skupščine razpravljali o perečem vprašanju prosvetnega kadra, saj si brez strokovnega kadra ne moremo predstavljati reforme šolstva.

O vprašanju šolske reforme se je mnogo razpravljalo. Njeno bistvo ni v administrativnih ukrepih, je opozoril v svojem poročilu predsednik, pač pa v učiteljevem delu. S tem dejstvom se je treba sprijazniti in poslej usmerjati vse napore v to, da bo z učiteljevim delom postal otrok subjekt in ne samo poslušni objekt. Zbor je glede reforme sprejel sledeče sklepe: 1. reorganizacijo šolske mreže je treba izvesti na območju cel Ljubljane; 2. določiti je treba gimnazije, ki naj postanejo osemetke ali ki ostanejo še dalje gimnazije; 3. določiti naj se novi šolski okolišji glede na postopno ali enkratno reorganizacijo šolske mreže; 4. že sedaj je prirediti priprave za predvidene razmestitve učnega osebja; 5. sodelovanje zastopnikov DU v občinskem in okrajnem ljudskem odboru bo stvari šolstva le v korist.

Jože Zorn: Vtisi s potovanja po Sovjetski zvezi

(Konec)
Českoslovaška in romunska skupina

Z romunsko skupino zaradi neznanja jezika nismo mogli navezati posebnih stikov, med nami in českoslovaško skupino pa so bili od začetka dolgi formalni odnosi. V obeh državah je struktura sindikata prosvetnih delavcev bistveno enaka sovjetski.

Šolski sistem je v Češkoslovaški podoben sovjetskemu. Vodja njihove delegacije, ki je o tem predaval, je poudarjal, da so desetletke vzor šolskega sistema in da je češkoslovaška pedagogika doživela v teh letih, ko je tesno povezana s Sovjetsko zvezo, svoj najvišji vzpon v zgodovini. Nam, ki poznamo pomen čeških pedagogov, se je zdela ta trditve pač močno pretirana.

Romunija pa hodi v šolstvu še svoja pota. Predšolska vzgoja je zelo skrbno negovana. Jasli, ki so pri njih tudi po vaseh zelo razširjene, obiskujejo otroci od tretjega do sedmega leta. Osnovna šola obsega sedemletko, srednja pa nadaljnja štiri leta, tako da je srednja šola po trajanju za eno leto daljša od šolanja v ostalih vzhodnih deželah.

Sindikalni časopisi »zhajajo v veliki nakladi. Sovjetska »Učiteljska gazeta« izhaja trikrat tedensko v 800 tisoč izoddih. (Pol milijona v rusčini,

s katerimi smo živeli v Zelenem Kurganu.

Ne glede na politične težnje Vzhoda ali Zahoda smo imeli priliko, da smo v Sovjetski zvezi na vsakem koraku čutili, kako si sovjetsko ljudstvo želi miru in prijateljstva. Kmetje, delavci, meščani in predvsem mladina tudi v vsak-

danje pogovore čisto vpletajo svoje želje, da bi na svetu vladal mir.

Ko smo se zadnji dan za slovo zbrali v parku Zelenega Kuršana in so se vrstili govoril voditeljev skupin, smo znova, toda ne zadnjič, občutili željo, ki je najbolj skupna tudi vsem drugim ljudem na svetu. Predsednik Centralnega komiteja prosvetnih delavcev je naglasil, da so letos doživeli srečo, ker so se prvič zbrali pri njih tako številne skupine tujih prosvetnih delavcev. »Ne pozabite nas! Bo-

rili se bomo za pravico prijateljstva,« je končal svoj nagovor.

Predsednica Moskovske oblasti se je še posebej obrnila k Jugoslovanom:

»Bilo je krasno biti z vami! Vzljubili smo vas! Naši domovi, naše šole so odprte za vas vse! Želim vam zdravja, miru in sreče!«

»Pozdravite vaše družine in vaše otroke,« nam je naročala predsednica Rjazanske oblasti.

»Nismo poznali dobro govorice, toda dobro smo se razumeli. Močno, globoko prija-

teljstvo nas je združilo! To je najvišja človeška dobrina, za njo delamo in živimo,« nam je zagotavljala goriškega delegacija.

Predsednica Kaluške oblasti je končala svoj govor z vabilom: »Mnogo smo brali o vas jugoslovanskih, češkoslovaških in romunskih učiteljih. Toda še lepše je tako, da smo se spoznali. Naši ljudje so nam v letovišče pošiljali pisma, v katerih sprašujejo, kako se počutite pri nas in kako živite. V pisnih pošiljajo vsem prosvetnim delavcem prisrčne pozdrave!«

Sibirska delegacija vabi jugoslovanske tovariše na obisk v daljno Sibirijo in sporoča, da se njihovo učiteljstvo čuti srečno, ker ustvarja mir in komunizem.

Posebno prisrčno se je poslovia predsednica Baškirske oblasti:

»Mi smo vam globoko hvaležni za prisrčne zveze. Ball smo se, kako se bomo med seboj razumeli, pogovorili in spoznali. Toda kmalu smo spoznali svoj skupni jezik: to so bila naša čustva, naša srca in naše misli! Naši pionirji so nam naročili, naj vas prosimo, da pozdravite naše pionirje. Hvaležni jim bodo, če jim bodo pisali in poslali slike, značke, ročna dela ali kose obleke, ki so jih sami sešili!«

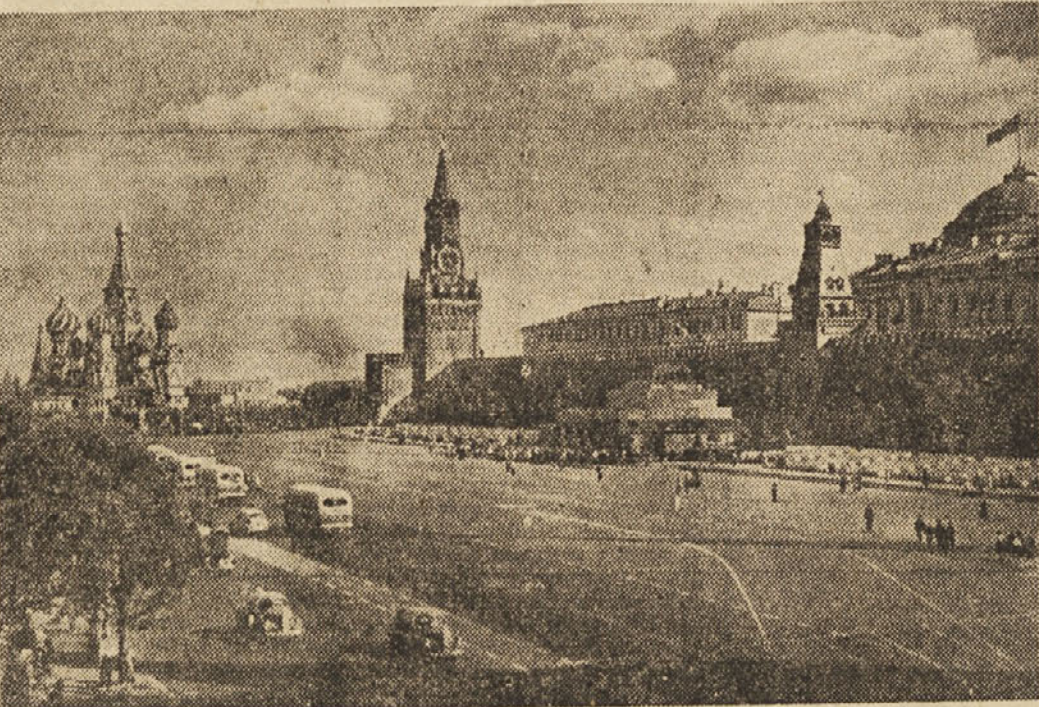
Ob teh izrazih smo pač morali pozabiti na nevednost, ko nas je, n. pr., neki visoki funkcionar ob uradnem sprejemu treh delegacij s »spoštovanimi tovariši Jugoslavlani« postavil za »brati« in »dragi prijatelji« na zadnje hladno mesto, ali ko nam je, n. pr., prevajalka dajala »navodila« za

sprehode, obiske in vodenje ali za nekatere le preveč nadržane nerodnosti, ki smo jih pri nas že davno brezskrbno odpravili.

Dnevi obiska v Sovjetski zvezi so bili tudi naporni. Sete ko smo se na povratku za dva dni ustavili v Kijevu, smo doživeli veselje mirnega turista.

Ukrajinski prosvetni delavci so spoznali, da smo že utrujeni in nam zato niso priredili posebnega sprejema. Ogledali smo si prelepi Kijev, nekaj ur smo se vozili z ladjo po Dnjepru, nato pa smo se razkropili vsak po poteh, kamor so nas vabile naše želje. Toda mir, srečo in prijateljstvo smo si tudi tu prisrčno voščili. Naročili so nam pozdrave in nas obdarili.

Ko smo se v zgodnjem jutru pripeljali na obmejno postajo Čop, nas je zadnjič presretilo prijateljstvo in gostoljubje sovjetskih prosvetnih delavcev. Spet nas je na kolodvoru pred odhodom dočakala skupina prosvetnih delavcev njihovega okraja. Nekateri med njimi so se pripeljali tudi po 20 km daleč, da so nam voščili srečo, prijateljstvo in mir. Tu smo se tudi poslovili od češkoslovaških tovarišev in se odpravili pisati in poslali slike, značke, ročna dela ali kose obleke, ki so jih sami sešili! Ob teh izrazih smo pač morali pozabiti na nevednost, ko nas je, n. pr., neki visoki funkcionar ob uradnem sprejemu treh delegacij s »spoštovanimi tovariši Jugoslavlani« postavil za »brati« in »dragi prijatelji« na zadnje hladno mesto, ali ko nam je, n. pr., prevajalka dajala »navodila« za

Pogled na Kremelj z Rdečega trga

Občni zbori občinskih Društev učiteljev in profesorjev V duhu šolske reforme

Z gornjim je tesno povezano tudi vprašanje materialnega stanja našega obveznega šolstva. Na področju občine Center niti ena izmed sedanjih osnovnih šol s svojimi prostori, kabinetom, učili itd. ne ustreza

zahtevam bodoče osemletke. V razpravi je bilo slišati, da je okrajni svet za šolstvo že razpravljalo, katere gimnazije bodo reorganizirane v osemletke. Tudi za novo šolo Center so vse priprave v teku.

DUP Maribor-Center

Izdatna pomoč ObLO Maribor-Center je pripomogla, da so društveni člani 26. oktobra lahko pohiteli v Poštarski počitniški dom na Pohorju in tam opravili svoj letni občni zbor. Med številnimi gosti so bili tudi Janko Markič, predsednik ObLO Maribor-Center, Peter Kocipec, sekretar ZKS občine Center, dr. Danilo Požar, načelnik sveta za prosveto in kulturo OLO Maribor, in Janko Žurman, predsednik OO sindikata DUP.

Po uvodnem pregledu je predsednik društva najprej omenil šolske odbore, ki jih je rodila nujna potreba našega socialističnega razvoja; le-ta terja nove socialistične odnose in nov način upravljanja šolske in vzgojne družbene dejavnosti. Mnogo več skrbi kot doslej bodo morali v bodoče posvečati vzgojnemu in izobraževalnemu delu šole. Šolske dijaške skupnosti in zlasti razredne skupnosti učencev morajo postati eden od osnovnih čimov, na katere bo šolski odbor oprl svoje delo. Taki šolski odbori pomenijo prvi važen korak k reformi šolstva.

Društvo je je že na prejšnjem občnem zboru postavilo med svoje osnovne naloge, da v občini Center temeljito pripravi tako materialne kakor kadrovske pogoje za postopni prehod na obvezno osemletno šolo, kar je kljub nekaterim težavam, n. pr. kasno dospelim učnim načrtom, vedno vršilo. Ljudje, predvsem stariši gledajo na šolo skozi perspektivo svojega otroka, ki mu hočejo omogočiti čim boljše izobrazbo v dobro organizirani šoli. Neenotnost, ki je pri nas trenutno nastala, jih bega, saj imamo namesto enotne kar pet vrst šol: osnovno, nižjo gimnazijo, osemletko, popolno gimnazijo in klasično gimnazijo.

Načelnik dr. Požar je k temu pojasnil, da je svet za prosveto in kulturo ponovno sklical predsednike občin v zvezi s pripravami za reorganizacijo nižjih gimnazij in osnovnih šol v osemletke; leto so pripravljali po okrožju šolski inšpektorji.

DUP Žiri

Občni zbor je opravilo društvo že 10. oktobra 1957. Društvo je še mlado, obstaja komaj dve leti. Od 19 učnih moči jih je letos ostalo še 15, ki so se sestankom redno udeleževali in koristno razpravljali o vseh tekočih vprašanjih. Članstvo je sodelovalo tudi pri vseh šolskih in krajevnih proslavah v povezavi z ostalimi društvenimi organizacijami v okviru Svo-bode, katere člani so skoraj vsi. Dokler je obstajala ljudska univerza, so bili njeni vpeti predavatelji, žal je bil v zadnjem letu obisk vse prej kot zadovoljiv. Tudi pripravljena dramska predstava je zaradi tehničnih ovir odpadla, z njo pa tudi kolektivni izlet članstva, ki naj bi ga podprli z izkupitvom izvedbe. Upanje, da bo društvo s pomočjo občinskega in okrajnega ljudskega odbora izlet le-

tos le izvedlo, bo menda uresničeno.

Soli v Zireh sta bili priključeni še osnovni šoli Račeva in Brekovec. Stari šolski odbor svoji nalogi ni bil kos. Novi odbor naj bi predvsem spoznal celotno problematiko šolstva, ne pa se spuščal v kompetenco vodstva šole oziroma učiteljskega zbora.

Pereč problem na šoli je pomanjkanje učnih moči kakor tudi njihovih stanovanj, medtem ko poteka izplačevanje mesečnih plač in dodatkov v občini redno. Učili je na šoli še dokaj, so pa za sodobni pouk zastareli.

Zastopnik občinskega sindikalnega sveta je pohvalno priznal, da se je učitelstvo kljub svojemu malemu številu trudilo, da je bil pouk na dostojni višini.

DUP Sežana

Društvo je na svojem letnem občnem zboru sprejelo več sklepov za delo v tekočem poslovnem letu. Tako, n. pr., naj bi strokovne izpite opravilo članstvo šole, za strokovno pomoč pa se obrnilo na republiški svet; ustanoviti naj bi hospitacijsko šolo, honorarje bi prispeval občinski odbor; republiški odbor naj bi društvo predlagalo snov za

strokovne izpite; urediti je treba sindikalno knjižnico in tudi letos izvesti ekskurzijo, prav tako naj se organizirala obisk glediščkih predstav; vplivati je treba na občinski odbor v stanovanjskih zadevah učitelstva.

Stari odbor je bil za svoje delo pohvaljen, novemu je zbor zaželel čimveč uspehov.

DUP Ajdovščina

Društvo je zborovalo 28. novembra 1957. Upravni odbor je poročal, da se je sestel petkrat ter je razpravljalo o vseh tekočih problemih društva in reorganizaciji šolske mreže v občini. Društvo je izdelalo seznam najpogostejših učil na šolah. Nič kaj razveseljuje ni bilo poročilo o šolskih stavbah. Premnoge, n. pr. Planina, Podkraj, Vipavski križ, svojemu namenu že dolgo ne ustrezajo, tudi njihova oprema ni primerna, saj je verjetno še iz dobe Marje Terzije.

Sola v Gozdu je bila odprta na željo vaščanov, bo pa poslovala le v zimskih mesecih od novembra do marca, v poletnih bodo otroci zahajali v šolo na Col. Na Brjahu je enooddelčna šola postala dvooddelčna. V Dobravljah je bila prizidana ena učilnica. V Ajdovščini bo višja gimnazija postopoma odpravljena. Letos so tam odprli srednjo ekonomsko šolo, ki pa nima primernih pro-

storov. V Ajdovščini deluje tudi glasbena šola.

Mnogo je bilo pritožb zaradi slabih stanovanjskih razmer učitelstva. Posebne težave so v Predmellju. Če pri ObLO za to ne bo razumevanja, pojde učitelstvo drugam. Sklenjeno je bilo, da bo novi upravni odbor pregledal, v kakšnih razmerah živijo prosvetni delavci.

Primanjkuje tudi prostora za učila, drva, blaga za šolske mišice kuhinje in pod, ker so ponekod prostori zasedeni. Slišali smo tudi vprašanje, zakaj v ene šole vlagajo toliko denarja, druge pa nimajo niti najpotrebnejših učil. Na osemletki v Ajdovščini bodo v tem šolskem letu trije hospitacijski razredi.

Zanimiv je bil izbrani referat prof. Mire Novak: »Učitelj, otrok in laž: informativna je bila razlaga novega zakona o javnih uslužbenih, ki ga je tolmачil tov. Murovec.

V Ptuj

Združenje učiteljev in profesorjev Slovenije ima v Ptujju dvojne ločene družbe. Na občnem zboru DUP ptujске občine je namreč prišla do izraza težnja, naj bi se predmetni učitelji in profesorji združili v posebnem društvu, ker je delo z mladino na višji stopnji obveznega šolanja ter na stopnji srednje šole precej različno od dela na nižji stopnji in ker so po reorganizaciji ljudskih odborov prešle osnovne šole v pristojnost občin, gimnazija pa je ostala še nadalje okrajna ustanova. Tako so ponovno oživili društvo profesorjev in predmetnih učiteljev, katerih velika večina dela na gimnazijah. Osnovnoskolsko učitelstvo je ostalo v svojem društvu. Obe društvi sta podali račun svojega dela v lanskem novembru.

DUP Ptuj

Občni zbor so imeli 9. novembra v Ptujju. Mnogo je bilo na njem razpravljano o reformi šole. Zbor je zavrnil očitke vodstvu društva učiteljev, češ da je proti šolski reformi. Poudaril je, da so za reformo vsi, so mnenja, da je bila vsa stvar premalo pripravljena. Žal so materialne in kadrovske razmere na mnogih šolah takšne, da večina učencev dejansko ni deležna izobrazbe, ki jo reforma predvideva. Predsednik ptujškega društva učiteljev Kristina Sepe je v svojem obširnem in temeljitim poročilu prikazala toliko senčnih strani šolstva v občini, da so njene ugotovitve učinkovale naravnost porazno.

»Podatki kažejo,« je dejala med drugim, »da smo prišli takoj daleč, da ne moremo več govoriti o tem, kaj bi bilo vse potrebno, da bi se pouk lahko razvijal, kot zahteva novi učni načrt, temveč da je treba govoriti o pogojih, ki jih moramo doseči, da bo pouk v nekaterih primerih sploh možek.«

V povečani ptujski občini je 19 šol, med njimi štiri osemletke. V 104 učilnicah se vsak dan zbira 6262 učencev, ki jih poučuje 29 učiteljev in 125 učiteljic. Trenutno manjka 48 učiteljev, to je okoli 30%. Ko bodo odšli še honorarni upokojeanci, bo pomanjkanje učitelstva še toliko večje.

V celem mariborskem okraju, kamor spada zdaj tudi ptujska občina, manjka okoli 500 učnih moči, poučuje pa še tudi 115 upokojeencev, se pravi, da manjka nad eno tretjino učnega kadra. To je na občnem zboru izjavil zastopnik mariborskega okrajnega društva učiteljev Janko Žurman.

Na območju ptujске občine je še vrsta šol, ki so bile zgrajene nekeje med leti 1875 in 1912. Za takratne razmere dovolj velike in primerno opremljene, so danes že zdaleč pretesne. V občini je že nekako norma, da imajo šole pouk v dveh izmenah, skoraj na polovici šol pa uvažajo že tretjo.

V Gruškovju gostuje šola v bivši gostlini in je v takšnem stanju, da je za pouk popolnoma neprimerna. Občudovanja in pohvale vreden je tamonjli mladi šolski upravitelj, ki kljub vsem težavam tam vztraja in je že pripravil širokopotezno akcijo za gradnjo nove šole. Njegovo stanovanje v Gruškovju je strašilen primer za obžanje naraščajoč učiteljskega stanu. Nujna je nova šola v Kozmincih. Nemogoče so učilnice v Lovrencu na Dravskem polju. Ena je celo v poslopju nekdanje mrtvašnice. Povsod vse vlažno, temno, ozko, manjka to in ono. Najcenejši izhod bi bila gradnja nove šole. Tudi Rogoznica vedno glasneje kliče po novi šoli. Zdaj hodi z njezega območja okoli 250 učencev v osnovno šolo v Ptuj. Samo v eno smer prehodijo dnevno 4 do 7,5 km dolgo pot. Pozimj je to za mladino še posebno naporno. Temu primeren je seveda tudi njihov napredek v šoli. Z novo šolo v Rogoznici bi bila občutno razbremenjena osnovna šola v Ptujju, ki ima sedaj 25 močnih oddelkov.

Vredno se je pomuditi v Kidričevem. Kako je tam poskrbljeno za šolsko mladež? Eno učilnico imajo v naselju, drugo v bivši Gradisovi kantini, dve pa v bivših Gradisovih barakah. V zadnjih dneh je sanitarna inšpekcija pouk prepreževala. Zato šola z devetimi oddelki praktično lahko izkorišča le tri učilnice. Končno so možnosti za novo šolsko poslopje vendar realne: načrti zani so govori in so se dela menda že zares pričela.

Nič manj neugodno ni vprašanje nižjih gimnazij. V Lovrencu n. pr. zaradi pomanjkanja stanovanj manjka kar pet učnih moči. Enako je s prehramno. Dejansko nemogoče razmere — bilo bi jih za celo knjigo — naravnost čudno, da ni še več-

jega pomanjkanja učnega kadra. Šolski odbori imajo tod široko in hvaležno področje dela. Na štipendiranje učiteljskihov je prišel bivši ptujski OLO rešene misli šele pred dvema letoma. Zagarjeve nagrade in na 5000 din zvišani posebni dotek za najtežja mesta so v takih razmerah le skromna škodnina za napor in odrekanje mestoma tako rekoč dan in noč vpreženega prosvetnega delavca.

Idealizem stanu je najbolj razvila društvena predsednica v svojem zaključnem stavku: »... in vendar ne smemo uitihi, dokler ne bo sleherni naš otrok hodil v lep, skromni učilnicu k zadovoljnému in nasmajanemu učitelju, da se obogati z znanjem vseh bogov, ki jih je človeštvo ustvarilo.«

Društvo profesorjev in predmetnih učiteljev v Ptujju

Zborovalo je 15. novembra. Ob svoji ponovni ustanovitvi v preteklem letu je imelo društvo 39 članov, med letom so odpadli trije. Delovni program, ki si ga je zadal novi upravni odbor, je bil le delno izvršen. Precej je kriva zaposlenost članstva, ki se k sestanku lahko zbere šele ob pol sedmih zvečer, ko je marsikateri opravil že po osem ali celo devet učnih ur.

Na ptujski gimnaziji, kjer delajo vsi člani društva razen dveh, je v 28 oddelkih okoli 1090 dijakov, ki jih poučuje 39 učnih oseb. Skupno število tedenskih ur znaša 840, od tega jih opravijo 708 kot redno učno obveznost, 132 pa kot nadure. Zaradi pomanjkanja prostorov v matičnem poslopju gostuje pet oddelkov v 1 km oddaljeni osnovni šoli, osem oddelkov pa ima popoldanski pouk. Tekanje v odmorih iz ene šole v drugo pomeni za člane zbora poseben fizični napor. Seveda pomeni popoldanski pouk obremenitev tudi za dijake. Poleg rednih ur na matični šoli pa poučujejo člani društva še na raznih strokovnih šolah in tečajih ter se udeležujejo pri številnih društvenih in ustanovnih. Za izboljšanje strokovnega dela je članstvo povezano v več strokovnih aktivih. Povezava med starejšimi in mlajšimi člani je bila prav dobra.

Plače in honorarje prejema članstvo redno, ne pa posebne dodatka za poučevanje v razredih z nad 40 učenci, čeprav imajo učne osebe, ki poučujejo pretežno v nižjih razredih gimnazije, tudi do 47 učenec. Ker je ta problem v osnovnih šolah urejen, je tov. Bračič na republiškem svetu za šolstvo postavil isto vprašanje tudi za gimnazije. Svet je zadolžil ptujsko DPSU, da izdela konkretni predlog in ga predloži svetu. Društvo je kovolilo tričlansko komisijo za sestavo predloga. Prav tako ne dobivajo člani društva stanarine in dodatka za kurivo, ki ga po sklepu občinskega sveta za šolstvo v Ptujju prejema učitelstvo v vsej ptujski občini, ker je gimnazija pač okrajna ustanova. Tudi stanovanjske razmere niso zadovoljive.

Društvo ni zanemarjalo družabnosti, priredilo je tri družabne večere, enega skupno z učiteljskim društvom. Z izdatno podporo OLO Ptuj, sveta za šolstvo in gimnazijskega ravnanstva je članstvo pohitelo tudi na tridnevno poučno ekskurzijo po Koroskem.

To so drobci iz obširnega poročila društvenega predsednika Staneta Horvata, ki je še posebej poudaril, da bo tudi v bodoče med najvažnejšimi nalogami društev prosvetnih delavcev ideološko in strokovno izpopolnjevanje članstva.

Dotaknil se je seveda tudi šolske reforme, ki v njej vidi jo laiki čisto le zunanjo obliko, organizacijsko strukturo šolstva. Šolska reforma pa ni stvar samo prosvetnih delavcev, temveč vseh ljudi, ki naj jim bodo prosvetni delavci tolačili. Odločilo vlogo pri njeni izvedbi bo imel pedagoški kader, zato naj vestno spremlja vse spremembe v našem družbenem dogajanju.

Kako bo v občini izvedena šolska reforma, še ni povsem dogodeno. Če bo v Ptujju, n. pr., organizirana le ena ali dve osemletki, bo imela vsaka nad tri učilnice. Šola s 25 ali več oddelki pa je pedagoško kasarna, v kateri je težko kaj reformirati, zato je stvar vredna premisleka. Za adaptacijo in ureditev prostorov in potrebnih kabinetov na šoli Breg je občinski ljudski odbor zagotovil denarna sredstva.

Poročali so tudi o reformiranem šolskem odboru, ki v polni meri opravlja svojo dolžnost.

Dan prosvetnih delavcev v Mariboru je postal že tradicija. Z tretje leto so se zbrali šolski mariborskega okraja, ki zajema danes obširno območje bivših okrajev Maribor-mesto, Maribor-okolica, Slovenjgradec in od letos tudi Ptuj. Kot gostje je so prisostvovali še člani občinskega DUP iz Ljutomer.

Lep poznojesenski dan — v soboto 14. decembra — je privabil v Maribor 1200 prosvetnih delavcev od 2012, kolikor jih šteje sedanji mariborski okraj. Dopoldne so napolnili vse prostore okusno obnovljene Unionske dvorane.

Predsednik okrajnega odbora DUP in predsednik pripravljalnega odbora za organizacijo dneva prosvetnih delavcev Janko Žurman je odprl slavnostno zborovanje in pozdravil vse stanovske tovariše in tovariše goste Vlada Majhna, člana republiškega Izvršnega sveta, Miloša Ledineka, zveznega poslanca, Henrika Zdešarja, predsednika republiškega odbora sindikata prosvetnih delavcev, Staneta Kuštrina, predsednika okrajnega sveta za šolstvo, Anko Kuharjevo, podpredsednico okrajnega ljudskega odbora, Petra Kocipe, sekretarja, Janka Marčiča, predsednika občine Maribor-Center, in vse predstavnike množičnih organizacij.

Zatem je pod vodstvom Jožeta Rlioca ubrano zapel okrajni »PPD Slavko Osterc« šest umetnih in narodnih pesmi: Hrovatino Himno dalmašinskih delavskih brigad, Šekino »Požgano vasa«, Adamičevo »Spi, sinko moj«, Boštjančičevo »Kaj bi jaz tebi dal«, Kramočevo »Mrzli veter« ter Adamičevo »Godi«.

Nato je pozdravil zbor Vlado Majhen, član republiškega Izvršnega sveta:

»V imenu ZNLD vam iskreno čestitam k prazniku prosvetnih delavcev ter vas toliko pozdravljam. Letošnje zborovanje je v znamenju posebnih dogodkov v zgodovini človeštva, ob 40-letnici oktobrske revolucije, ki pomeni tudi za prosvetne delavce začetek nove epohe v našem šolstvu in vzgojstvu, saj je prinesla tudi v naše šole in vzgojne ustanove nove odnose, ki povezujejo ljudi novega socialističnega duha.

Ne bo odveč, če poudarim pomenobnost, da se sestajajo prosvetni delavci prav v Mariboru, industrijskem in delavskem središču. Zato pomeni srečanje prosvetnih delavcev ne le potrebno srečanje mesta in vasi, ampak ima še važnejši pomen dejstvo, da imate prosvetni delavci priložnost ugotoviti napredek Maribora pod vodstvom delavskega razreda. To naj hrabri tudi tiste prosvetne delavce, ki delajo še v hudih in zaostalih razmerah na podeželju in naj jim daje pogum v njihovem težkem izobraževalnem in vzgojnem delu pri spreminjanju razmer na naši vasi. Ni tudi nepomembno poudariti, da je bil Maribor že v preteklosti nosilec napredka pedagoške misli, kar naj bi ostal tudi vnaprej.

Izkušnje socialistične izgradnje v delavskem upravljanju so pomembne tudi za prosvetno delo. Šolstvo ne bo moglo mimo teh izkušenj in bo tem bolj postalo družbeno pomembno, čim bolj se bo neposredno povezovalo z delavskim razredom. Bistvo šolske reforme namreč ni nič drugega kot težnja po tem, da bi ne le odsevale vse družbene spremembe tudi v šolstvu, ampak da bi šola te spremembe v smeri socialistične demokracije tudi pomagala pospeševati.

V tem pogledu imajo veliko vlogo strokovna društva. Prosvetni delavci in šolstvo s svojimi težnjami se bodo toliko bolj uveljavili v naši družbi, njih pomen bo toliko večji, kolikor večja bo njihova borbenost za resnični napredek. Take napore pa mora družba le pospeševati in nagradjati. Izražajo vero v iskrena prizadevanja prosvetnega delavca za napredek našega šolstva, želimo mnogo uspeha in lepih spominov na srečanje prosvetnih delavcev v Mariboru.

Zborovalce je pozdravila tudi podpredsednica okrajnega ljudskega odbora Anka Kuharjeva.

Zbor je zaključil Janko Žurman z željo, da se v novem letu spet snidejo da se v znamenju marsičem izpolnjenih nalog pa tudi želja po izboljšanju materialnih razmer. Pozval je navzoče, da si ogledajo posebej za dan prosvetnih delavcev prirejani razstavi pedagoških knjig v knjižarni založbe Obzorja ter likovnih umetnikov v umetnostni galeriji nadalje telovadno akademijo Partizana v Unioinu, Centralno pionirsko knjižnico, Pokrajinski muzej, Studijsko knjižnico in druge institucije.

Dopolnil je zvečer je 720 prosvetnih delavcev prisostvovalo operi »Aida« in dramski predstavi.

Zvečer so prosvetni delavci in mnogi drugi javni delavci in zastopniki množičnih organizacij in institucij ter gostje iz Beograda napolnili vse prostore Doma JLA — bivšega Narodnega doma — ter se ob izbranem programu in humorističnih nastopih zabavali do odhoda jutranjih vlakov.

A. K.

IZ REFERATA HENRIKA ZDEŠARJA

Uspeh šolske reforme je odvisen od prosvetnega delavca. Problem prosvetnega kadra je tako pereč, da ogroža obstoj šol sploh, kaj šele kvaliteto vzgoje in pouka. Po poročilih okraja je stanje do 15. 10. 1957 naslednje:

Na osnovnih šolah manjka 805 učiteljev, od teh v ljubljanskem 188, v mariborskem okraju pa 142.

Se slabše je stanje kadra za 5.—8. razred osemletnih šol oziroma nižjih gimnazij. Tu poučuje 638 osnovnoskolskih učiteljev, manjka pa skupno 945 učnih moči.

Težava je tudi v tem, da je del šolskih ustanov prešel na občine, ki so s tem sprejele nove obveznosti, ki jim niso kos. Zato ponekod redno ne izplačujejo mesečne plače, honorarjev, dodatkov na težjih službenih mestih in podobno. Se teže je s stanovanjskim vprašanjem, kar je pokazal razpis učnih mest, ki so nosila po večini oznako »brez stanovanja«. Imamo celo primer, da so uredili učiteljsko stanovanje v mrtvašnici.

Zelo nekulturne je v tem pogledu ponekod tudi odnos do prosvetnih delavcev, ki so se desetletja žrtvovali za gospodarsko, kulturno, narodnozvestno in politično povzdigo kraja, a jih selijo iz stanovanja, ne da bi jim poprej priskrbeli drugo primerno in dostojno stanovanje.

Tudi vprašanje štipendiranja bodočega kadra je važno. Tako štipendirajo v celjskem 234, v trboveljskem 176, v kranjskem 189, v mariborskem 150 in v ljubljanskem 99 učiteljskihnikov.

Res je, da ponekod vzpodbujajo prosvetnega delavca z raz-

ličnimi dajatvami, z dodatki na plačo, ozimnicami, nagradami, še prav posebno učinkovito pa s stanovanjem, z najvažnejšim pohištvo, s prirejanjem izletov, kar ima poleg materialnega tudi moralni učinek. Vendar je vse to le šlika, enkratna, za stalni dvig življenjske ravni le neučinkovita stimulacija, odyšna le od večje ali manjše uvidenosti okrajnih ali občinskih ljudskih odborov, njih ekonomskih pogojev in razpoloženja do šolstva. Kar si torej posamezne občine posebej prizadevajo za izboljšanje življenjskih razmer svojega učnega osebja, je lahko drugim samo za zgled. Toda vsi prosvetni delavci morajo dobiti to, kar jim po zakonih in predpisih gre.

Nadalje je tov. Zdešar opozoril člane na to, da naj preučujejo nove zakone o pokojninskem zavarovanju, o ureditvi občinskih in okrajnih ljudskih odborov ter njih pristojnosti, zakon o javnih uslužbenih, ki je v razpravi, na študij družbenega plana ter druge predpise, ker le tako morejo vedeti za svoje dolžnosti in pravice. Ob koncu je pozval člane na vsestransko sodelovanje delovnih kolektivov, da bi se pravilno razvijali socialistični družbeni odnosi. Končal je:

»Le če bo kvaliteta naših kadrov stalno rasla, če se bodo naši člani nenehno borili za vestno opravljanje svojih političnih, stanovskih, sprejetih izvenšolskih in ne na zadnjem mestu tudi družinskih funkcij in dolžnosti, bo tudi boj za materialne pravice zmagoval, saj najdemo naša republiška društva vedno polno razumevanje pri organih naših ljudskih oblasti.«

Na občnem zboru v Zagrebu

Dne 9. in 10. decembra je bil v Zagrebu občni zbor RO ZUP Hrvaške, ki se ga je udeležilo okrog sto delegatov iz vse republike. Na Hrvaškem je 281 občinskih društev učiteljev in profesorjev s 14.500 člani. Društva so dokaj delavna, predvsem pri ideološko političnem in strokovnem izobraževanju članstva.

Iz poročil in razprave na zboru je bilo razbrati, da imajo tam podobne probleme in težave kot mi.

Ker so že pred leti izvedli organizacijske spremembe na šolah in povsod ustanovili enotne obvezne šole, imajo danes že homogene pedagoške zbore, ki se z veliko vnamo zavzemajo za novo vsebino naše šole. Zato niso navdušeni nad takimi načelnimi razpravami o nekate-

nih načelih naše reformirane šole, kot je bila na zadnjem plenumu centralnega odbora v Beogradu, ker menijo, da se bodo le-ti izluščili najbolj izvirno iz naše pedagoške prakse. Pri tem pa seveda nihče ne misli, naj se te razprave povsem prenehajo, saj je še vrsta neresenih vprašanj, zlasti v zvezi z učnimi načrti, medsebojnimi odnosi na šolah, šolanjem prosvetnega kadra, poukom tujih jezikov itd.

Zaradi razsežnosti njihove republike in sedanje premajhne povezanosti republiškega odbora s terenom se je zbor odločil, da bo v prihodnje imel republiški odbor ZUP plačane funkcije. S tem namreč želijo še bolj utrditi delo okrajnih in občinskih odborov, ki so pred važnimi in odgovornimi nalogami.

Prosvetni delavci so zborovali

Pred nedavnim so se zbrali prosvetni delavci žalske in vranske občine na svoj drugi društveni sestanek. Tokrat se razprava ni sukala le okrog perečih materialnih razmer našega šolstva in prosvetnih delavcev, ampak je imela povsem drug značaj. Odbor društva učiteljev in profesorjev je namreč povabil na članski sestanek tov. Jožeta Zorna, urednika »Prosvetnega delavca«.

Na poljuden način je zbranim prosvetnim delavcem posredoval svoje vtise in ugotovitve s potovanja po Sovjetski zvezi. Skoda je, da je bilo za razpravo premalo časa, ker je bilo na dnevnem redu še eno predavanje. Okrajni šolski inšpektor France Strehovec je v zanimivem predavanju pokazal nekatere zahteve šolske reforme in utemeljil potrebo po strokovnem usposabljanju učnega kadra in večjih materialnih sredstvih za šolstvo. Posebno je poudaril potrebo po medsebojnem izmenjavanju izkušenj med prosvetnimi delavci, zlasti na seminarjih in hospitacijah. Pri tem pa naj bi si prosvetni delavci prizadevali, da bi pridobile izkušnje vnašali v prakso in jih uporabljali pri svojem delu v razredu.

Prosvetni delavci so se zanimali tudi za način ocenjevanja, ki ga predvideva novi zakon o javnih uslužbenih. Ob koncu so se tudi dogovorili, da bodo za 1. maj 1958 priredili težko presed.

Učiteljska ras

Tako bi lahko imenovali malo dalmatinsko selo Ivanjska, ki zajema nekako osemdeset družin. In te so doslej dale šestdeset prosvetnih delavcev, ki kot učitelji in učiteljice trenutno delajo na šolah vseh vrst v LR Hrvaški. Pa je na učiteljskih še dvajset kandidatov, ki se bodo čez nekaj let uvrstili med šestdeseteloro; tako bo skromna vasica dala domovini osemdeset kvalificiranih ljudskih prosvetiteljev. Brez dvoma rekord, ki ga bo tudi širom po svetu težko preseči.

Določbe o uslužbencih prosvetnih zavodov

V zadnji številki smo iz Zakona o javnih uslužbencih objavili poglavje o nazivih in plačah, danes pa objavljamo še preostala poglavja.

IMENOVANJE USLUŽBENCEV

242. člen
Uslužbenca mesta na šolah in drugih vzgojnih zavodih, po nazivih in položajih, se določijo s sistemizacijo glede na število učencev oziroma otrok, na število oddelkov oziroma glede na norme ur v skladu s predpisi, ki jih izda republiški svet za šolstvo v okviru navodila Sekretariata Zveznega izvršnega sveta za prosveto in kulturo.

Sistemizacija iz prejšnjega odstavka določa za šolstvo pristojni svet na predlog šolskega odbora oziroma sveta vzgojnega zavoda. Če šole ni ustanovil državni organ, določa število učencev in vzgojnega osebja organ, ki daje sredstva, s pridržitvijo sveta, ki je pristojen za šolstvo. Z aktom o sistemizaciji se lahko določijo tudi pogoji za posamezne položaje, če niso določeni z drugimi predpisi.

Za akte o sistemizaciji na fakultetah, umetniških akademijah, visokih in višjih šolah in njihovih zavodih velja enak postopek, kot za statute.

243. člen

Da bi se pravilno zasedala mesta učnega in vzgojnega osebja na šolah in drugih vzgojnih zavodih, predpiše republiški svet za šolstvo pravilnik. S tem pravilnikom ureja način evidence mest, način objavljanja razpisov, postopek pri izbiri kandidatov, zlasti pa, katero učno in vzgojno osebo ima prednost pri imenovanju na posamezna mesta oziroma na posamezne zavode glede na strokovno izobrazbo, leta službe, uspeh v učno-pedagoškem delu in v prosvetljanju ljudstva ter glede na družinske in zdravstvene razmere posameznih kandidatov.

Pravilnik iz prejšnjega odstavka mora biti v skladu s splošnim navodilom o razpisovanju mest, ki ga predpiše Sekretariat Zveznega izvršnega sveta za prosveto in kulturo v skladu s Zveznim izvršnim svetom. V tem navodilu določa tudi merila za prednostno pravico pri razpisu.

Republiški svet za šolstvo lahko določi tudi mesta, na katerih se lahko postavljajo v posameznem šol. letu tisti, ki prvi stopajo v službo.

244. člen

Prosta mesta učnega in vzgojnega osebja na šolah in drugih vzgojnih zavodih se zasedajo po razpisu.

Razpis je lahko reden in naknadni. Redni razpis mest je vsako leto od 1. aprila do 1. julija. Mesta, ki ostanejo po rednem razpisu nezasedena, se razpišejo naknadno od 1. julija do 31. avgusta. Naknadni razpis se lahko izjemoma podaljša do 30. septembra.

Na naknadnem razpisu se sme potegovati za mesto učno in vzgojno osebo, ki je zaposlena na šolah in drugih vzgojnih zavodih, samo z dovoljenjem organa, ki je pristojen za imenovanje. Dovoljenje se daje le za določen razpis.

245. člen

Mesta šolskih upraviteljev oz. šolskih ravnateljev in mesta starešin (predstojnikov) drugih vzgojnih zavodov ter mesta drugega učnega in vzgojnega osebja razpiše razpisna komisija, ki jo ustanovi za šolstvo pristojni svet ljudskega odbora.

246. člen

Šolske upravitelje in ravnatelje ter starešine drugih vzgojnih zavodov imenuje občinski oziroma okrajni ljudski odbor na skupni seji obeh zborov.

Drugo učno in vzgojno osebo imenuje za šolstvo pristojni svet ljudskega odbora.

Poročilo o izidu razpisa, na podlagi katerega ljudski odbor izbere kandidate po prvem odstavku tega člena, je treba priložiti tudi mnenje za šolstvo pristojnega sveta, poročilo, ki se nanaša na uslužbenca iz drugega odstavka tega člena, pa mnenje šolskega odbora oz. sveta zavoda.

Za uslužbenca, ki jih imenuje ljudski odbor, izdaja odločbo o imenovanju njegov predsednik, za uslužbenca, ki jih imenuje svet ljudskega odbora za šolstvo, pa upravni organ ljudskega odbora, ki je pristojen za šolstvo.

Za druge uslužbenca na šolah in vzgojnih zavodih velja določba 185. člena tega zakona. Tehnično osebje in pomožne uslužbenke imenuje šolski upravitelj oziroma ravnatelj v soglasju s šolskim odborom.

247. člen

Uslužbenec, ki je izbran na rednem razpisu, se razreši dotedanje službe praviloma ob koncu avgusta po končanih poslovalnih in drugih izpiti. Izjemoma je lahko s soglasjem šolskega odbora razrešen tudi pred iztekom tega roka.

248. člen

Na mesta, ki jih ni bilo mogoče zasedeti na podlagi razpisa, in na mesta, ki se izpraznijo med šolskim letom, se lahko imenujejo honorarni uslužbeni s polnim delovnim časom za določen čas, vendar najdalj do konca šolskega leta.

Če izpraznjenega mesta ni bilo mogoče zasedeti niti na način iz prejšnjega odstavka in je zaradi tega v nevarnosti redni pouk, lahko dodeli organ iz drugega odstavka 246. člena začasno, vendar najdalj do konca šolskega leta, na delo uslužbenca iz druge šole oziroma iz drugega vzgojnega zavoda z območja istega ljudskega odbora. Pri dodeljevanju na delo v drug kraj je treba upoštevati družinske in zdravstvene razmere uslužbenca.

Uslužbenec, ki je bil dodeljen na delo v drug kraj, ne sme biti v naslednjih dveh šolskih letih brez njegove privolitve spet dodeljen na delo v drug kraj.

249. člen

Uslužbenec je lahko premeščen po lastni privolitvi na mesto, ki je ostalo nezasedeno tudi po naknadnem razpisu.

OCEENJEVANJE USLUŽBENCEV

250. člen

Učno in vzgojno osebo na šolah in drugih vzgojnih zavodih se ocenjuje praviloma na koncu šolskega leta.

Uslužbenec z volilnimi nazivi se ne ocenjuje. Prav tako se ne ocenjuje šolski ravnatelj, ki po posebnih predpisih niso dolžni poučevati.

251. člen

Pri ocenjevanju učnega in vzgojnega osebja se upoštevajo: strokovna sposobnost, trud in uspehi v učnem in pedagoškem delu ter uspehi v zboljevanju učnega in vzgojnega dela.

252. člen

Učno in vzgojno osebo na šolah in drugih vzgojnih zavodih ocenjuje tričlanska komisija, ki jo sestavljajo šolski ravnatelj oziroma upravitelj oz. starešina vzgojnega zavoda, prosvetni inšpektor oziroma strokovna oseba, ki jo določi za šolstvo pristojni svet ljudskega odbora, in predsednik oziroma član šolskega odbora oziroma sveta zavoda. Komisija, ki ocenjuje učno osebo, si mora preskrbeti mnenje učiteljskega zbora.

Šolske ravnatelje (upravitelje), ki tudi poučujejo, in starešine vzgojnih zavodov ocenjuje posebna komisija; njeno sestavo v smislu prejšnjega odstavka določa svet, ki je pristojen za šolstvo.

253. člen

Sklep komisije sporoči uslužbencu starešina z obrazložitvijo. Uslužbenec, ki ni zadovoljen z oceno, lahko zahteva v 15 dneh od dneva, ko mu je bila sporočena, da komisija, ki ga je ocenjevala, znova preizkusi podatke, na katere opira oceno, in oceno spremeni.

Ocenjevalna komisija se v takem primeru razširi za dva nova člana. Enega delegira strokovno društvo oziroma sindikatna organizacija, drugega pa določi za šolstvo pristojni svet ljudskega odbora. Če zahteva ponoven preizkus podatkov in spremembo ocene predmetni učitelj, mora biti član, ki ga v komisijo določi za šolstvo pristojni svet, strokovnjak za predmet, ki ga poučuje ta predmetni učitelj.

254. člen

Določbe četrtega odstavka 179. člena, 182. člena in tretjega do sedmega odstavka 183. člena veljajo tudi za učno in vzgojno osebo.

Natančnejše predpise o ocenjevanju izda Sekretariat Zveznega izvršnega sveta za prosveto in kulturo s soglasjem Sekretariata Zveznega izvršnega sveta za občo upravo.

STROKOVNI IZPITI

255. člen

Za vzgojitelja, učitelja, učitelja praktičnega pouka, strokovnega učitelja, predmetnega učitelja in profesorja je strokovni izpit.

Uslužbenec iz prejšnjega odstavka pridobivo pravico delati strokovni izpit po dveh letih službe, v kateri opravljajo delo svojega naziva.

Strokovni izpit smejo ponavljati dvakrat v presledkih najmanj šestih mesecev.

Uslužbenec, ki v petih letih ne opravi strokovnega izpita, preneha služba po samem zakon.

256. člen

Uslužbenec, ki pred opravljenim strokovnim izpitom preide iz druge službe, za katero se zahteva enaka šolska izobrazba, na delo v prosvetni zavod, se lahko prizna čas, ki ga je prebil v prejšnji službi; pri tem ne sme trajati doba priprave na strokovni izpit v prosvetni službi manj kot šest mesecev.

257. člen

Predpise o strokovnih izpitih izda Sekretariat Zveznega izvršnega sveta za prosveto in kulturo s soglasjem Sekretariata

Zveznega izvršnega sveta za občo upravo.

NAPREDOVANJE

258. člen

Po opravljenem strokovnem izpitu napreduje uslužbenec v naslednji plačilni razred istega naziva.

V okviru istega naziva uslužbenec redno napreduje v višji plačilni razred po vsakih treh letih službe.

Uslužbenec, ki prebije tri leta v zaključnem plačilnem razredu svojega naziva, dobi prvi periodični povišek, po naslednjih treh letih pa drugi periodični povišek.

Leto, za katero uslužbenec ni dobil zadovoljive ocene (tretji odstavek 182. člena), se mu ne prizna za napredovanje v višji plačilni razred oziroma za periodični povišek.

259. člen

Uslužbenec z nazivi iz 232. člena (pod a), ki imajo strokovni izpit, najmanj šest let službe v prosvetnih zavodih in za zadnja tri leta najboljšo oceno, napredujejo v okviru svojega naziva za en plačilni razred več.

Če izpolnjuje uslužbenec pogoje iz prvega odstavka in je v zaključnem plačilnem razredu, dobi periodični povišek.

Po določbah prejšnjih odstavkov lahko napreduje uslužbenec med službovanjem dvakrat, v presledku vsaj petih let.

Asistenti dobijo pri ponovni izpolnitvi en plačilni razred več, kot bi ga dobili z rednim napredovanjem po službenih letih. Po tej določbi lahko napreduje asistent samo enkrat v teku svoje službe.

Asistenti z medicinsko oziroma veterinarsko izobrazbo napredujejo kot uslužbenec ustreznih nazivov v zdravstveni oziroma veterinarski službi.

IMENOVANJE ZA PEDAGOŠKEGA SVETNIKA

Vzgojitelj, učitelj, strokovni učitelj, predmetni učitelj ali profesor, ki se v učnem in vzgojnem delu vidno odlikuje, ki s svojim delom prispeva k zboljevanju in nadaljnjemu razvoju šolstva in prosvete ter s svojim sodelovanjem z znanstvenimi in strokovnimi institucijami, ki se ukvarjajo z vprašanji šolstva in prosvete (pedagoški inštituti, zavodi za napredek šolstva, pedagoški centri in pod.), prispeva k napredku pedagoške prakse oziroma teorije — lahko dobi poseben naziv pedagoškega svetnika.

Za imenovanje za pedagoškega svetnika se zahteva, da ima uslužbenec poleg pogojev iz prejšnjega odstavka vsaj 15 let službe na šolah ali drugih vzgojnih zavodih, pri upravnih organih, ki so pristojni za prosveto, in v zavodih ali v drugih ustanovah, ki se ukvarjajo s šolstvom in prosveto.

261. člen

Uslužbenec, ki je imenovan za pedagoškega svetnika, dobi dva plačilna razreda več, kot je njegov dotedanji plačilni razred, če ima kot profesor zaključni razred, pa en plačilni razred.

Uslužbenec, ki je pred imenovanjem za pedagoškega svetnika napredoval po 259. členu tega zakona, dobi pri imenovanju za pedagoškega svetnika en plačilni razred več.

262. člen

Odločbo o imenovanju za pedagoškega svetnika izda republiški svet, ki je pristojen za šolstvo, na predlog posebne komisije, ki jo določi republiški izvršni svet izmed priznanih prosvetnih javnih delavcev.

Preden komisija iz prejšnjega odstavka predlaga uslužbenca za imenovanje za pedagoškega svetnika, si mora preskrbeti mnenje znanstvenih in strokovnih institucij, ki se ukvarjajo s prosveto, o njegovih strokovnih delih oziroma o njegovem sodelovanju z njimi.

DRUGE DOLOČBE

263. člen

Pri imenovanju uslužbenca v volilni naziv se razvrsti uslužbenec v enega izmed plačilnih razredov tega naziva, in sicer: če je imel dotedaj nižji plačilni razred od začetnega razreda novega naziva ali njemu enak plačilni razred — v začetni plačilni razred; če je imel dotedaj višji plačilni razred od začetnega razreda novega naziva — v plačilni razred, ki ga je imel dotedaj, če ni višji od zaključnega razreda novega naziva; če je višji, pa v zaključni plačilni razred s periodičnim poviškom, če je predviden za ta naziv.

264. člen

Letni dopust učnega in vzgojnega osebja na šolah in drugih vzgojnih zavodih se praviloma ujema s poletnimi šolskimi počitnicami.

Učno osebo na šolah za obvezno šolanje in na srednjih šolah je med poletnimi šolskimi počitnicami lahko poklicano tečajje za strokovno izpolnjevanje in na druge dolžnosti v zvezi s pripravo za začetek šolskega leta; v tem primeru mora imeti najmanj šest tednov letnega dopusta.

265. člen

Uslužbenec, ki zaradi poklicne nezmožnosti ne more več opravljati učiteljske službe, ima pa vsaj 20 let službe, lahko obdrži svoj dotedanji naziv in plačo, če je določen, da opravlja upravne zadeve oziroma pisarniško delo na šoli oziroma v vzgojnem zavodu.

266. člen

Za učno in vzgojno osebo je šestmesečni odgovorni rok, ki se šteje vedno od 1. marca, ne glede na to, kdaj je odpoved dana.

Uslužbenec iz prejšnjega odstavka lahko odpovedo službo tudi med šolskim letom, če namram njim niso bile izpolnjevanje obveznosti iz razpisa. V tem primeru je odgovorni rok en mesec.

267. člen

Če uslužbenec z volilnimi nazivom, za katerega je s predpisi določeno, da se volitve ponavljajo, na ponovnih volitvah ni izvoljen, se šteje, da je bil razrešen (136. člen) na dan, ko so bile volitve.

Uslužbenec z volilnimi nazivi na fakultetah, visokih in višjih šolah ter na umetniških akademijah, ki vložijo prošnjo za razrešitev med šolskim letom, se razrešijo po preteku šolskega leta.

268. člen

Uslužbenec, ki opravlja v prosvetnih zavodih prosvetno delo, se prizna v službeno leto za napredovanje ves čas, ki so ga dejansko prebili v službi na delu svoje stroke oziroma na delu iste ali podobne narave, kakor tudi čas, ki so ga po službeni potrebi prebili na drugem delu.

269. člen

Glede priznanja drugega časa za napredovanje veljajo določbe tretjega in četrtega odstavka 195. člena in 196. člena tega zakona.

270. člen

Za uslužbenca, ki imajo naziv iz 232. člena tega zakona, veljajo smiselno določbe tretjega in četrtega odstavka 186. člena, tretjega odstavka 193. člena, 197. člena ter prvega in tretjega odstavka 198. člena tega zakona.

271. člen

Ugotovitev seje sveta za šolstvo LRS o kritičnem kadrovskem stanju na naših šolah, kot je o tem poročal PD, bi bilo treba pojasniti vsaj naštete javnosti. Samo v mariborskem okraju manjka baje okoli 600 učnih moči, v vsej Sloveniji nad 1000. Svet za šolstvo LRS je ugotovil, da smo v kritičnem položaju, in sprejel nekatere ukrepe, da bi povečali dotok učiteljskega kadra na šole.

Mnogi smo šele sedaj spoznali, v kakšnem stanju je danes naše šolstvo. Res, da je po že znanih ugotovitvah eden glavnih vzrokov tega pomanjkanja kadra v nemogočem razmerju med dohodki prosvetnih delavcev na eni ter med uslužbeni gospodarskih organizacij na drugi strani. Edini vzrok pa tudi to ni ker je to problem nas vseh, bi morale družbene organizacije, predvsem SZDL, kakor tudi večini tisk posvetiti temu večjo pozornost. Tako pa so ugotovitve sveta za šolstvo, nekaj člankov v PD — kaj in kako pa se bodo teče vprašanja lotile občina, gospodarska podjetja in družbene organizacije, o tem se ne piše, ker se o tem tudi ne razpravljajo.

Naj samo nekoliko osvetlim glavni, zgoraj navedeni vzrok. O osebni potrošnji se je mnogo pisalo. V zadnjem letu se je povečala za okoli 13%. Ne za 13, za 20 in 30 celo, samo ne pri prosvetnih delavcih. Plače vse leto iste, nagrad in dobička ni. Ta je drugod, tam kjer se je dvignila osebna potrošnja. Naj povedo prodajalci motornih koles, koliko je med tistimi, ki čakajo mesece na vozila, prosvetnih delavcev! Saj se celo prosvetni inšpektorji prevažajo po cestah s starimi motornimi. Nismo jim nevoščljivi, naj se vozijo, toda kdo more zahtevati, da si vsi učitelji ob robu tistih, ki s svojim delom ne prispevajo k rasti in razvoju naše družbe nič več ali pa mnogi celo manj, kakor večina prosvetnih delavcev. Če nam je družba zaupala vzgojo mladih ljudi, mora dati učitelju tudi ustrezno mesto v družbi.

Misljam na ogromno večino učiteljev, ki v mestih in daleč v hribih dajejo vse svoje sile za delo v šoli in izven nje. V nekem podjetju so dobili ob polletju 10, v drugem celo 21 plač. Se je na široko zakoreninjeno mnenje, da je šola neproduktivna. Po drugi strani pa isti ljudje gledajo na šolo kot na studenec, ki naj da čimprej čimveč kvalificiranega kadra. Pa tudi občine same različno skrbje za prosvetne delavce, najbolj menda

„VAKUUM“ - neresničen?

Pojasnilo k polemiki o vrednotenju pedagoške preteklosti

Članek »Čemu 12-letni vakuum?« (Prosvetni delavec št. 15/1957) sem napisal z dobrohotno željo, da bi ob prvih korakih šolske reforme prvič objavili učni načrti z »novimi kompleksnimi enotami« bili uspešnejši od nesrečne didaktične praznote povojne dobe. Zadeva je izzvala nepričakovane odmeve, ki odkrivajo zdaj v obliki polemike razne slabosti v razvoju slovenske pedagogike zadnjih desetletij. Menim, da bi mirno razpravljanje stvari samo koristilo, če bi prizadeti na navedenju dejstev ne videli takoj »osebnih napadov«. Med drugimi beremo tudi očitek, da je trditve o vakuumu neresnična ali celo »plod osebne užaljenosti«, zato se postavlja novo vprašanje: »Pri kom 12-letni vakuum?« (dr. V. Schmidt v Prosv. del. št. 20/1957). Dolžan sem na to odgovoriti.

Kot šolnik, stoječ dnevno že 38 let sredi šolskega sveta v razredu, verjamem, da teoretik iz vidikov svoje visoke pedagoške pozicije ne more v razvoju osnovnošolske prakse občitati stoterih težav in didaktičnih praznin kot mi, ki za uspehe na terenu nosimo odgovornost. Teoretik n.p.r. vidi sredi svojega »lastnega miselnega gradiva« v povojnem razdobju le »plodno usmerjanje soc. vzgojnih problemov«. Praktiki žal predobro vemo, da je to »usmerjanje« za naše šolsko delo bilo le preveč bridko! Pred vojno vajeni na dobro premišljene, psihološko utemeljene kvalitativne učne enote — idejno povezane okrog prirode, dela in družbe — smo se morali v letih po osvoboditvi po nekaterih »direktivnih« teoretskih člankih in po Pedagogiki I-IV. (dr. V. Schmidt) preusmeriti na strogo predmetni pouk z abstraktnimi shemami in nepovezanimi, izoliranimi predstavami in spoznanji — vse pod okriljem znane »borbe« proti mladinsolstvu in v znamenju »nove družbene vloge šole...«

Mnogo pa je po naših šolah še razočaranih učiteljev, ki so vsaj po letu 1948 spregledali in se borili proti brezumnim učnim enotam, proti balastu, proti izolirani strokovnosti in »znanstveni« sistematiki na nižji stopnji. Zai — zaman! Značilen primer za to učno dobo so učne knjige. Razredničarica 3. razreda osnovne šole, bivša članica Učit. pokreta, shranjuje kot strahoten dokaz tedanjega »predmetnega pouka« za šolski muzej edinstven »Priloge« za 3. razred osnovne šole, ki strogo sistematično prične z »mrtvo naravo« (voda, zrak, kamenine, rodna zemlja) in konča z rastlinstvom. O nobeni živali se tedaj v tem razredu ni smelo govoriti. Šele 1953. leta je učni načrt — po dolgoletnih protestih praktikov — uvedel spet »domoznanstvo«, ki si je v naših šolah pridobilo domovinsko pravico že pred pol stoletjem, Ali ni bila tudi to brezsmiselna dolgoletna praznina?

Zanimivo je, kako ta »povratek« domoznanstva obravnava tov. G. Silihi v »Pedag. zborniku« (1955, str. 82): »Po osvoboditvi pa, ko smo preveč tesnorsko prevzeli sovjetske didaktične, po strogi sistematiki uravnavane nazore, smo z marsikim drugim odpravili tudi domoznanstvo. Njegovo rehabilitacijo moramo iz vsega srca pozdraviti...«

Letos smo doživeli tudi »vstajenje« eksperimentalna šol, o katerih 12 let niti govoriti nismo smeli. Članek o takih šolah so romali vsi v koš in so vsa prizadevanja bila ob stenah... Ali ni bil to vakuum? Vakuum za vse, ki bi radi šolsko delo izboljšali po svojem najboljšem pedagoškem spoznanju takoj po osvoboditvi!

In kako naj tolačimo po 12 letih ponovno priznani princip strnjivosti v učnem načrtu nove šolske reforme v smislu povezave priroda-delo-družba? Za naše teoretike je najbrž to le »korektura stališča« ali pa »napredek naše družbene stvarnosti«. Vsekakor cenim izgovor, saj vemo, da je v sosednji republiki Hrvaški zaradi odločne odpora vseh pedagoških delavcev »vakuum« bil mnogo

krajši. Že učni načrti iz let 1952 uvažajo tehnično vzgojo in povezovalne predmete. In kar je še posebej naših sosedov: Teoretiki prevzemajo odgovornost za napake, jih v polni meri priznajo, pa tudi — popravljajo! Zato je šolska reforma v prvi vrsti naša svoje pristaše na Hrvaškem, dočim je pred vojno dvigal zastavo reforme Učiteljski pokret v Sloveniji. Značilno, da je takrat stala ob strani vsa dolga leta — pedagoška stolica univerze, ki si je utirala z malimi izjemami svojo pota. Upravičeno je tov. Jurančič v št. 19 »Prosv. del.« iznesel današnjo situacijo, ki povzroča v pedagoški provinci apatičnost.

Prepričan sem, da bomo končno vendarle prišli na boljše. Pravkar je »Sodobna pedagogika« (1957, št. 8-10) objavila članek tov. J. Dolgana »Zgodovina pouka o žabi, kjer v luči časovnega dogajanja tolmači vrednost povezave predmetov v razvoju didaktičnega napredka. Tudi tu lahko ugotovimo konec usodne praznine: v vseh 12 letih ni mogel iziti noben članek, ki bi odobral celostni ali kompleksni pouk.

Prijatelj mi je ob prvem članku dejal, da bi bil moral postaviti vprašanje ostreje: »Čemu 12-letni kaos?« To bi pa bilo vendar prehu, čeprav mora tako pravično kot je to storil tov. L. Zakošek, ki v Prosv. del. št. 20 ostro reagira na zmešnjavo pri učnih knjigah: »V 4. razredu osnovnih šol imamo kar štiri različne izdaje beril. Ogledje si tak razred med uro branja, tovariši pedagogi...!« Poleg ostalega se spominjati tudi na »Pedagoški Olimpi«, ki je »prepričan o popolnosti in dovršenosti našega šolskega sistema...«

Glavni vzrok iz vrst praktikov so jasen dokaz, da je neposredna preteklost (deloma se sedanjost) v šolskem delu bila boleča, zato bi teoretiki ne smeli tako zlahka zahtevati vsako odgovornost za didaktične praznine in težave.

E. Vrano

K vprašanju pomanjkanja prosvetnega kadra

mu je zaupala v vzgojo vso mlado generacijo. In zato ter predvsem zato zahtevamo, ne več, ampak vsaj približno enako kot z drugimi. Naše zahteve do družbe, ne le gmošne, so upravičene, iz njih pa izvirajo naše dolžnosti. Ocena dela prosvetnega delavca ne more izhajati samo iz tega, koliko učenci

predmet obvladajo, ampak predvsem iz tega, kako se v procesu pouka vraščajo v naše življenje, v naše težave in uspehe, v vsa naša razvoja. V tem se naše delo močno loči od dela drugih uslužbencev. Za to pa morajo delati ne le posamezniki in upravitelji, ampak celotni učiteljski zbori.

L.S.

predmet obvladajo, ampak predvsem iz tega, kako se v procesu pouka vraščajo v naše življenje, v naše težave in uspehe, v vsa naša razvoja. V tem se naše delo močno loči od dela drugih uslužbencev. Za to pa morajo delati ne le posamezniki in upravitelji, ampak celotni učiteljski zbori.

L.S.

QUEM DII ODERE...

J. A. Komensky 300 let star MOJA PEDAGOGIKA

J. A. Komenskega imenuje Michelet »Gallieja v šolstvu« in ameriški pedagog Butler primerja njegov vpliv na razvoj šolstva s tistim, ki sta ga imela Kopernik in Newton v znanosti, ali Descartes in Bacon v filozofiji. Veliki moravski pedagog je v resnici klasič in reformator v eni osebi. Njegove misli so namreč še danes prav tako žive in aktualne kot pred 300 leti. Težko bi tudi našli človeka, ki bi znal globlje in plemeniteje brzditi v prosveti, kot jih je ravno on.

Letos je ves kulturni svet s primernim poudarkom praznoval 300-letnico pomembnega dogodka, ko so v Amsterdamu izšla njegova »Opera didactica omnia«. Največ pozornosti sta mu seveda posvetila UNESCO in njegova Českoslovaška.

Jan Amos Komensky je s rodil 1. 1592 na Moravskem. V srednjem šolu je stopil šele s 16. letom. Na svoji koži je občutil pomanjkljivosti tedanje šole in tudi strahote 30-letne vojne. Bil je star komaj 28 let, ko je bilo zažgano mesto Fulnek, kjer je tedaj živel kot pastor. Zgorili so mu vsi rokopiši in knjige. Zeno in otroke mu je pobrala kuga. Pred verskimi boji se je zatekel na Poljsko. Njegova dela iz tega časa so mu prinesla tolikšen sloves, da ga je angleški parlament povabil, naj bi tam organiziral šolo po svojih zamislih. Toda usoda mu je spet zadelila pot. Ko je prišel v London, je stala državljanska vojna pred vrati in parlament je odgodil svoje načrte. Komensky se je potem podal na Švedsko. Kasneje je na Madžarskem sestavil načrt za novo šolo, toda reform spet ni mogel izvesti, ker so našle na odpor nazadnjaških učiteljev ter na pomanjkanje knjig. Ko se je spet vrnil v poljski Leszno, je tam ponovno izgubil vse imetje. Pri 65 letih je vzel zopet popolno palico v roke in odšel v Amsterdam. Tam mu je uspelo objaviti vsa svoja pedagoška dela. L. 1870 je umrl, daleč od svoje domovine, star 78 let. Zapustil je 140 del.

Njegove reforme so bile preveč revolucionarne, da bi vzklicale in poglajale sad že v njegovem času. Ostale so prav malo znane do l. 1759, ko ga je odkril Herder in v celoti so dejanski njegove misli prodrele šele ob dvostoletnici njegove smrti, ko so se začele ustanovljati »Društva Komenskega«.

Komensky je, enako kot kasneje Rousseau, trdno verjel, da je moč človeka vedno bolj in bolj približevati idealni podobi vzornika in da vzgoja lahko doseže ta smoter. Za pridiranje v duhu človeka je potrebno le eno: ljubezen. In ena sama metoda je lahko uspešna, to je opazovanje narave in spoštovanje njenih zakonov. Med tem ko je Erasmus še priporočal uporabo palice in je Locke hvalil njeno pedagoško vrednost, je Komensky grajal telesne kazni, ki so bile tedaj še splošno v veljavi kot najboljši sredstvo v rokah učitelja.

Stari Komensky — moderni pedagog

Komensky je dejansko že pred 300 leti učil vse to, kar se danes uvaja v šolo kot sodobna pedagoška nujnost. Vzemimo za primer kar borbo proti verbalizmu. »Poljni se smejo počutovati le v zvezi s stvarmi in narobe; vse, kar otrok vidi, sliši, otipa ali poskusi, mora znati izraziti z besedo. Le na ta način se lahko skladno razvija ta jezik in duha.« Po stenah razreda naj visijo slike, ki predstavljajo slavne moze v velikih zgodovinskih dogodkih, zemljevidi in ilustracije in vsakovrstni modeli, ki naj pomagajo, da se dejstva in misli vtisnejo v spomin. Privlačni videz razreda bo spodbudil otroka, da si bo kmalu tudi sam prijetno opremil stanovanje.

Davno pred nami je Komensky protestiral proti preobre-

menjevanju učencev in je zahteval, naj ga ne zadržujemo v šoli dopoldne več kot štiri ure, popoldne pa naj se učijo le petje, risanje in plesa.

Ginljiv je njegov opis tedanje šole. »Učitelj otroka vrtil, tepe, lasa in oblikuje, kakor se mu pač zdi potrebno. Hoče, da

sodobnik

ki tepenih otrok, nad katerimi se znašajo od jeze podivjani učitelji.

Komensky naroča svojim bodočim učencem, naj ničesar ne verjamejo, kar niso sami razmislili in naj ničesar ne ukredujejo, česar niso dobro presodili. Ni namen šole, da samo tpa v glavo znanje, ampak je treba v mladim človeku razvijati njegovo osebnost, oblikovati njegovo sposobnost samostojnega presojanja in neprestano buditi njegovo čustvenost.

Bil je tudi eden prvih pobornikov »aktivnega razreda«. Učenci naj sami iščejo, odkrivajo, razpravljajo in ponavljajo. Učitelj naj nadzira in usmerja njihovo iskanje. Povede naj jih v gozd, na travnik in v delavnice in jim tam pokaže predmete, o katerih so se učili v šoli.

Ni pretirano reči, da današnja šola dolguje največ ravno českoslovaški filozofu, ki je s svojim ostrim duhom in s svojimi humanističnim pogledom na življenje postavil osnovne teme današnjih šol. Še več: njegovih teorij v celoti še danes nismo izpustili. Komensky ni bil le eden najbistrejših duhov svojega časa, ampak tudi najmočnejši reformator moderne šole, človeka katerega zamisli so danes prav tako sveže, kot so bile pred 300 leti.

M. H.

Razmišljanja učitelja Trpotca o tem in onem

Vsak človek ima kakšne potrebe, kdo večje, kdo manjše, ta take, drugi drugačne. Ne verjamem, da bi kdo bil popolnoma brez njih. Seveda se ta reč rayna po osebi, času, spolu, starosti, okusu itd., pa še po položaju skupini, deležu na dobičku, po nagradah in premijah, po številu 13. plač na leto in podobno. Razpon je torej kar precej širok in so te stvari nekako medsebojno odvisne, samo da vkljub najvestnejšemu razmišljanju ne morem ugotoviti, kako? Je to premo ali obratno sorazmerje? Skromen človek sem, v matematiki nasploh. Manjše plače, manjše potrebe? Večje plače, večje potrebe? Vozok ali posledica? Vrag naj se v to razume, naj mi pomaga kdo, sam ne pridem do kraja. Sicer pa jih — potrebe namreč, ne plače — lahko delimo v dve glavni skupini: 1. v življenje in 2. v filozofiranje. In so že stari Rimljani vedeli, da je življenje primam, vse drugo pa mora spet počakati novega uslužbenskega zakona. Saj smo navajeni, saj že vse življenje uspešno čakamo. Slanina ima kot potreba pod 1. seveda prednost, a stara nava- da je le železna srajca in tako se mi od časa do časa vendarle oglasi kdaj lakota tudi po duševni hrani, recimo po knjigi, druge njene oblike so mi bile po sili razmer itak vse življenje na previsoko polici položene. In ker je potreba pod 1. že po 400 din, si potreb pod 2. razen v starejših izdajah ne morem privoščiti. Sicer so res manj primerne, nekatere celo očitno reakcionarne, pa kaj hočemo, v sili vrag še muhe žre. Sicer so pa tudi tu izjeme. Na primer: Alešovec. Ne vem, mlajši ga ne bodo več poznali. Pa ni tako zelo staroverski, kakor bi kdo mislil. Recimo tista njegova. Kako sem se jaz likal obravnava med drugim tudi problem, ki je prav danes spet živo aktualen, glej 21. — 22. številko Prosvetnega delavca, namreč vprašanje pouka tujega jezika v naši obvezni šoli. Lahko za tuj jezik, če ima otrok pri tem od doma pomoč, kakor jo je imel Alešovec! Majn fater zint šotar! In riba-fiš in miza-tiš in kaša-prajn, pa je fant znal za silo nemško! In

kaj prida več kakor za silo se bojim, ga tudi mi ne bomo naučili... Sporedno s tem pa se še bojim, da bo to še precej slabše kakor bi bilo nič... Spet se bodo pojavili »boljši« ljudje.

Ubog! Pavel Planinšek, koliko razlogov je nagromadil v svojem članku, da bi dokazal, kako nam tega in takega pouka res ni treba. Jih utemeljeval, kakor da zida piramide! In v kakšne svilenke tenčice jih je povil, da bi laže zdrknili... Kar naj izvede svojo anketo, bo že videl! Sto dinarjev proti počenemu grošu stavim, da bodo odgovori kakor svojčas Hitlerjevi plebisciti, 99,9 %:

ad 1. dal

ad 2. nemško!

Kajti brez nemščine se nikamor ne pride, to drži. To drži pri naših povprečnih ljudeh še vedno in si tega prepričanja ne dajo vzeti. Kaj bi recimo z rušino, tam je samo Sibirija in mraz in volkovi in boljševiki; angleščina je pa sploh nesmisel. Zakaj le mučijo uboge otroke z njo, kdo bo pa šel v Anglijo, po kaj le? Amerika — to bi že bilo, seveda, če bi se začela pri Podrožci... Ampak Nemci! S kakšnimi avtomobili se vozijo, da ne veš, kje je zadaj in kje je spredaj! In kako so oblečeni! Vse novo in fino, malo drugače kakor naše čunje! In koliko denarja imajo! Vse kupijo, kar vidijo! In samo kislo vodo pijejo, saj niso tako neumni, da bi našo frdamano šiško žlampali! In sploh je nemški jezik lahek, da skoraj vsako drugo besedo razumeš: Majn fater ist ajn plajštift! Pite šen čokolade! Prvi stavek je garantirano pristen uspeh polletnega študija nemščine na višji stopnji obvezne šole nekje, drugi pa je bil že večkrat citiran in tudi komentiran v našem časopisu... Na starem času v Mostarju sta me dva, ki jima je turban pisan dičil ruso glavo, po nemško vprašala, ali imam morda kakšne stare hlače naprodaj? Ali pa kaj drugega? Morda najlonke? Ampak ta dva vsaj Slovenca nista bila, temveč pripadnika starejše generacije naše muslimanske narodne manjšine, ki se je zaobljubila rakijici ljuti, ker ji je Alah žilavko prepovedal, njima bi ob upoštevanju teh in še drugih

Prosili ste me, da bi vam govoril o svoji šoli in o načelih, ki sem se jih držal med svojim vzgojnim delom.

Ceprav sem ustanovil svojo šolo že pred 20 leti, moram vendarle priznati, če hočem biti pošten, da tedaj še nisem imel nikake vzgojne metode niti izkušnje. Poizkusa sem se lotil v zaupanju, da bom odkril v otroku naraven instinkt in pri tem mi ni šlo preveč slabo. Danes imam izkušnjo, čeprav se še oblikuje. Toda prav ta izkušnja se še ni izkristalizirala v ostri obliki, katere izglajenost bi mogli uporabiti kot vodilno načelo.

Pravkar sem poudaril, da nisem imel nikake izkušnje, ko sem ustanovil svojo šolo. To pa resnici ne ustreza v celoti. Med svojo šolsko dobo sem si namreč priobčil vsaj negativno izkušnjo. Vedel sem, kako z otroki ne smemo ravnati. Za svojega detinstva sem imel močan občutek, da je vzgoja, s katero so me hoteli likati, daleč od življenja. Priznam, da so mi pri- sojali posebno občutljivost, ki je pri drugih v taki meri ni bilo opaziti; če temu ne bi bilo tako, tedaj bi se laže znašel v tem, kar me je ranilo, in meni bi tako kakor drugim uspelo med dolgotrajnim šolanjem zamoriti ono gorečo hrepenenje po življenju in naravi, namesto da bi se moral sleherni dan, ko sem šel v šolo, siloma iztrgati materi naravi.

Se vedno vidim pred seboj šolska vrata, ki so bila vsak dan odprta kakor veliko žrelo; še vedno so pred menoj gole stene, lesene klopi in kateder, za katerim je stal učitelj in poučeval kakor živi fonograf. Še sedaj se spominjam, da slišim jo, pesem brez melodične in ritmične lepote, ki smo jo morali vsako jutro v zboru zapeti, preden smo vstopili v razred. Brez dvoma je vsebovala koristne resnice, da moramo biti pridni, da ne smemo krasti in si kar koli izposojati. Toda kljub vsemu je bil to slab začetek dneva. Ne vem, kako je z vašimi šolami na Zahodu, ker jih natančneje ne poznam, čeprav so mi nekateri dobro poučeni ljudje povedali, da tudi v njih ni vse v redu. Prepričan sem celo, da smo te vzgojne metode prevzeli od vas. K nam sta jih zanesli z mnogimi drugimi lepimi rečmi: z alkoholnimi piščami, vojaštvom...

V tej šoli sem se učil slovni- ce in matematike, skratka, mnogih reči, ki sem jih popolnoma pozabil; mnogo takih, ki ne sodijo v šolo, sem se moral učiti.

Ko sem s 40 leti občutil potrebo, zapustiti žatišje na obrežju Ganga in njegove pešene otoke, kjer sem bil dotlej živ- vel, sem sklenil vzgajati otroke, da bi storiel nekaj koristnega. To se ni zgodilo, ker sem se morda čutil poklicanega, da druge poučujem. Zdelo se mi je samo, da poznam skrivnost osrečevanja.

Pravzaprav mi ni nihče za- upal. Nisem namreč mogel po- kazati nobene akademske uspo- sobljenosti ali kakršnega koli drugega odlikovanja. Imeli so me za človeka, ki ni zmožen drugega kot kovati stih. Zdal pa je bilo treba poskrbeti, kar se tiče petih, zaupanih mi deč- kov, odeje in oblačila, hrano in stanovanje.

Moj sklep je bil, da bom živel z njimi sredi življenja. Vzgoja v ožjem smislu je pri- šla šele kot druga v poštev, kajti predvsem je bilo naše skupno življenje, naše tovariš- tvo.

Po mojem mišljenju živi otrok do svojega 13. leta mno- go bolj podzvestno nego jasno zavestno življenje. Zato v teh prvih letih ni treba obreme- menjavati njegovega spomina z vedami, kakor to po navadi de- lamo. Mnogo pomembnejše je namreč, da preprosto njegovo podzvestno z lepoto ob dotiku z živo naravo.

V svoji šoli nisem poučeval nič drugega kakor jezike in li- teraturo. Žal vam ne morem postreči s svojim izpričevalom, toda zagotavljam vas lahko, da dobro poučujem. Moji učenci so mi dejali, da sem najboljši učitelj jezikov, ki so ga bili kdajkoli imeli. To prihaja ne- dvomno od tega, ker sem za- ljubljen v besede. Zame je be- seda nekaj tako živega, kakor je cvetka ali metulj. Vsaka be- seda ima svojo barvo, svoj sijaj, svoj blagi mik. To mi do- voljuje, da jezike, ki jih po- znam, dobro poučujem. Napra- vil sem polizkus z učencem svo- je žene, ki sem ga pol leta učil angleščino. Nekdo me je obis- kal nekoli inspektor kalifornske univerze. Prišel je prav v tre- nutku, ko sem z 12-letnim deč- kom čital Shelleyovo »Pesem duhovnih lepotic«. Osupel je bil, da razlagam tem obromok pe- snitve, ki sodi v delovni načrt gimnazij in univerz. Toda kljub temu mislim, da mi ni treba otroško prikazovati otrokom učne snovi, saj jih spoštujem, in oni me razumejo.

Dodati pa moram, da me od- lično podpirajo. Spočetka je prišel v mojo šolo mlad pesnik in mi kot 19-letni mladenič nudil svojo pomoč. Če ga usoda v 20. letu ne bi iztrgala, bi bil močnejši eden velikih svetovnih pesnikov. Čital je s svojimi so- larčarki Browninga tako, da so mogli občutiti pesnikovo lepoto.

V resnici lahko poučujemo samo to, kar ljubimo. Bolje je molčati, kot pa učiti nekaj, česar nimamo radi. Prav tako moramo učiti samo to, kar je učenec do neke mere skriv- nost.

Svojim prijateljem, matema- tikom, sem rekel: Računanje boste le tedaj lahko dobro učili, če ga ljubite. Gotovo so ljudje, ki ga ljubijo. Zame so računske operacije napisane na cvetnih listih in listnih žilah. Nehote jih nosijo metuljčki na svojih perutih. To sem povedal svojim prijateljem, matematikom, in jim predlagal, naj upo- števaajo takšno gledišče pri svo- jem pouku. Toda oni so zmalaj z rameni in imeli moje misli za izrodke domišljije. Temu je brez dvoma tako, kar oni niso pesniki, kakor jaz nisem ma- tematik. Toda prepričan sem, da človek samo to dobro podo, kar je zanj prežeto s poezijo.

Dobro vem, da moramo upo- števat vladajoči sestav račun- stva. Otroci morajo namreč obiskovati univerze. Treba je napraviti izpite in se držati na- črta. Tega se starši, ki so pa včasih veliki sovrazniki, trdno drže. Kakor hitro pa gremo po tej poti, ste izgubljeni...

Ce nekaj učim, tedaj storim to z ljubeznijo in sem prav ves pri stvari. Moji prijatelji mi pravijo: »Isto bi lahko dosegel z manjšimi stroški, kajti otrokom je mogoče učiti nismo v otro- kih in s konzervami v pločvi- nastih školah.« To vem. S tem pa bi ubijal duha. Tako smo morali tudi v naši šoli delati, čeprav se zavedam, da je bil zločin, pri katerem sem bil so- krivec. Upam pa, da mi bo ta- ko ravnanje odpušeno, ker ni- sem sam odgovoren in sem na- pravil marsikaj proti svoji vo- lji.

Sam sem hodil 12 let v šolo, ne da bi prejel kakršno koli priznanje ali nagrado. V svo- jem življenju nisem prejel druge kakor Nobelovo nagrado. Toda to je bilo mnogo pozneje, ko je bila moja šolska doba že davno minila. Vsi moji tovariši so prejemali knjige in druge predmete kot nagrado. Jaz pa nisem nikoli ničesar dobil. Slednjič se me je razrednik usmilil. Obrnil se je na ravnar- telja z vprašanjem, mar mi ne bi mogli podeliti kakšne nagrade. Ravnatelj pa se je držal ne- kakšne moralke: »Ne, ta ni za- služil.« Toda moj razrednik je imel takšno sočutje z menoj, da čeprav sam nisem bil nesrečen,

ne da bi prejel kakršno koli priznanje ali nagrado. V svo- jem življenju nisem prejel druge kakor Nobelovo nagrado. Toda to je bilo mnogo pozneje, ko je bila moja šolska doba že davno minila. Vsi moji tovariši so prejemali knjige in druge predmete kot nagrado. Jaz pa nisem nikoli ničesar dobil. Slednjič se me je razrednik usmilil. Obrnil se je na ravnar- telja z vprašanjem, mar mi ne bi mogli podeliti kakšne nagrade. Ravnatelj pa se je držal ne- kakšne moralke: »Ne, ta ni za- služil.« Toda moj razrednik je imel takšno sočutje z menoj, da čeprav sam nisem bil nesrečen,

ne da bi prejel kakršno koli priznanje ali nagrado. V svo- jem življenju nisem prejel druge kakor Nobelovo nagrado. Toda to je bilo mnogo pozneje, ko je bila moja šolska doba že davno minila. Vsi moji tovariši so prejemali knjige in druge predmete kot nagrado. Jaz pa nisem nikoli ničesar dobil. Slednjič se me je razrednik usmilil. Obrnil se je na ravnar- telja z vprašanjem, mar mi ne bi mogli podeliti kakšne nagrade. Ravnatelj pa se je držal ne- kakšne moralke: »Ne, ta ni za- služil.« Toda moj razrednik je imel takšno sočutje z menoj, da čeprav sam nisem bil nesrečen,

ne da bi prejel kakršno koli priznanje ali nagrado. V svo- jem življenju nisem prejel druge kakor Nobelovo nagrado. Toda to je bilo mnogo pozneje, ko je bila moja šolska doba že davno minila. Vsi moji tovariši so prejemali knjige in druge predmete kot nagrado. Jaz pa nisem nikoli ničesar dobil. Slednjič se me je razrednik usmilil. Obrnil se je na ravnar- telja z vprašanjem, mar mi ne bi mogli podeliti kakšne nagrade. Ravnatelj pa se je držal ne- kakšne moralke: »Ne, ta ni za- služil.« Toda moj razrednik je imel takšno sočutje z menoj, da čeprav sam nisem bil nesrečen,

ne da bi prejel kakršno koli priznanje ali nagrado. V svo- jem življenju nisem prejel druge kakor Nobelovo nagrado. Toda to je bilo mnogo pozneje, ko je bila moja šolska doba že davno minila. Vsi moji tovariši so prejemali knjige in druge predmete kot nagrado. Jaz pa nisem nikoli ničesar dobil. Slednjič se me je razrednik usmilil. Obrnil se je na ravnar- telja z vprašanjem, mar mi ne bi mogli podeliti kakšne nagrade. Ravnatelj pa se je držal ne- kakšne moralke: »Ne, ta ni za- služil.« Toda moj razrednik je imel takšno sočutje z menoj, da čeprav sam nisem bil nesrečen,

ne da bi prejel kakršno koli priznanje ali nagrado. V svo- jem življenju nisem prejel druge kakor Nobelovo nagrado. Toda to je bilo mnogo pozneje, ko je bila moja šolska doba že davno minila. Vsi moji tovariši so prejemali knjige in druge predmete kot nagrado. Jaz pa nisem nikoli ničesar dobil. Slednjič se me je razrednik usmilil. Obrnil se je na ravnar- telja z vprašanjem, mar mi ne bi mogli podeliti kakšne nagrade. Ravnatelj pa se je držal ne- kakšne moralke: »Ne, ta ni za- služil.« Toda moj razrednik je imel takšno sočutje z menoj, da čeprav sam nisem bil nesrečen,

ne da bi prejel kakršno koli priznanje ali nagrado. V svo- jem življenju nisem prejel druge kakor Nobelovo nagrado. Toda to je bilo mnogo pozneje, ko je bila moja šolska doba že davno minila. Vsi moji tovariši so prejemali knjige in druge predmete kot nagrado. Jaz pa nisem nikoli ničesar dobil. Slednjič se me je razrednik usmilil. Obrnil se je na ravnar- telja z vprašanjem, mar mi ne bi mogli podeliti kakšne nagrade. Ravnatelj pa se je držal ne- kakšne moralke: »Ne, ta ni za- služil.« Toda moj razrednik je imel takšno sočutje z menoj, da čeprav sam nisem bil nesrečen,

ne da bi prejel kakršno koli priznanje ali nagrado. V svo- jem življenju nisem prejel druge kakor Nobelovo nagrado. Toda to je bilo mnogo pozneje, ko je bila moja šolska doba že davno minila. Vsi moji tovariši so prejemali knjige in druge predmete kot nagrado. Jaz pa nisem nikoli ničesar dobil. Slednjič se me je razrednik usmilil. Obrnil se je na ravnar- telja z vprašanjem, mar mi ne bi mogli podeliti kakšne nagrade. Ravnatelj pa se je držal ne- kakšne moralke: »Ne, ta ni za- služil.« Toda moj razrednik je imel takšno sočutje z menoj, da čeprav sam nisem bil nesrečen,

ne da bi prejel kakršno koli priznanje ali nagrado. V svo- jem življenju nisem prejel druge kakor Nobelovo nagrado. Toda to je bilo mnogo pozneje, ko je bila moja šolska doba že davno minila. Vsi moji tovariši so prejemali knjige in druge predmete kot nagrado. Jaz pa nisem nikoli ničesar dobil. Slednjič se me je razrednik usmilil. Obrnil se je na ravnar- telja z vprašanjem, mar mi ne bi mogli podeliti kakšne nagrade. Ravnatelj pa se je držal ne- kakšne moralke: »Ne, ta ni za- služil.« Toda moj razrednik je imel takšno sočutje z menoj, da čeprav sam nisem bil nesrečen,

ne da bi prejel kakršno koli priznanje ali nagrado. V svo- jem življenju nisem prejel druge kakor Nobelovo nagrado. Toda to je bilo mnogo pozneje, ko je bila moja šolska doba že davno minila. Vsi moji tovariši so prejemali knjige in druge predmete kot nagrado. Jaz pa nisem nikoli ničesar dobil. Slednjič se me je razrednik usmilil. Obrnil se je na ravnar- telja z vprašanjem, mar mi ne bi mogli podeliti kakšne nagrade. Ravnatelj pa se je držal ne- kakšne moralke: »Ne, ta ni za- služil.« Toda moj razrednik je imel takšno sočutje z menoj, da čeprav sam nisem bil nesrečen,

ne da bi prejel kakršno koli priznanje ali nagrado. V svo- jem življenju nisem prejel druge kakor Nobelovo nagrado. Toda to je bilo mnogo pozneje, ko je bila moja šolska doba že davno minila. Vsi moji tovariši so prejemali knjige in druge predmete kot nagrado. Jaz pa nisem nikoli ničesar dobil. Slednjič se me je razrednik usmilil. Obrnil se je na ravnar- telja z vprašanjem, mar mi ne bi mogli podeliti kakšne nagrade. Ravnatelj pa se je držal ne- kakšne moralke: »Ne, ta ni za- služil.« Toda moj razrednik je imel takšno sočutje z menoj, da čeprav sam nisem bil nesrečen,

ne da bi prejel kakršno koli priznanje ali nagrado. V svo- jem življenju nisem prejel druge kakor Nobelovo nagrado. Toda to je bilo mnogo pozneje, ko je bila moja šolska doba že davno minila. Vsi moji tovariši so prejemali knjige in druge predmete kot nagrado. Jaz pa nisem nikoli ničesar dobil. Slednjič se me je razrednik usmilil. Obrnil se je na ravnar- telja z vprašanjem, mar mi ne bi mogli podeliti kakšne nagrade. Ravnatelj pa se je držal ne- kakšne moralke: »Ne, ta ni za- služil.« Toda moj razrednik je imel takšno sočutje z menoj, da čeprav sam nisem bil nesrečen,

ne da bi prejel kakršno koli priznanje ali nagrado. V svo- jem življenju nisem prejel druge kakor Nobelovo nagrado. Toda to je bilo mnogo pozneje, ko je bila moja šolska doba že davno minila. Vsi moji tovariši so prejemali knjige in druge predmete kot nagrado. Jaz pa nisem nikoli ničesar dobil. Slednjič se me je razrednik usmilil. Obrnil se je na ravnar- telja z vprašanjem, mar mi ne bi mogli podeliti kakšne nagrade. Ravnatelj pa se je držal ne- kakšne moralke: »Ne, ta ni za- služil.« Toda moj razrednik je imel takšno sočutje z menoj, da čeprav sam nisem bil nesrečen,

ne da bi prejel kakršno koli priznanje ali nagrado. V svo- jem življenju nisem prejel druge kakor Nobelovo nagrado. Toda to je bilo mnogo pozneje, ko je bila moja šolska doba že davno minila. Vsi moji tovariši so prejemali knjige in druge predmete kot nagrado. Jaz pa nisem nikoli ničesar dobil. Slednjič se me je razrednik usmilil. Obrnil se je na ravnar- telja z vprašanjem, mar mi ne bi mogli podeliti kakšne nagrade. Ravnatelj pa se je držal ne- kakšne moralke: »Ne, ta ni za- služil.« Toda moj razrednik je imel takšno sočutje z menoj, da čeprav sam nisem bil nesrečen,

ne da bi prejel kakršno koli priznanje ali nagrado. V svo- jem življenju nisem prejel druge kakor Nobelovo nagrado. Toda to je bilo mnogo pozneje, ko je bila moja šolska doba že davno minila. Vsi moji tovariši so prejemali knjige in druge predmete kot nagrado. Jaz pa nisem nikoli ničesar dobil. Slednjič se me je razrednik usmilil. Obrnil se je na ravnar- telja z vprašanjem, mar mi ne bi mogli podeliti kakšne nagrade. Ravnatelj pa se je držal ne- kakšne moralke: »Ne, ta ni za- služil.« Toda moj razrednik je imel takšno sočutje z menoj, da čeprav sam nisem bil nesrečen,

ne da bi prejel kakršno koli priznanje ali nagrado. V svo- jem življenju nisem prejel druge kakor Nobelovo nagrado. Toda to je bilo mnogo pozneje, ko je bila moja šolska doba že davno minila. Vsi moji tovariši so prejemali knjige in druge predmete kot nagrado. Jaz pa nisem nikoli ničesar dobil. Slednjič se me je razrednik usmilil. Obrnil se je na ravnar- telja z vprašanjem, mar mi ne bi mogli podeliti kakšne nagrade. Ravnatelj pa se je držal ne- kakšne moralke: »Ne, ta ni za- služil.« Toda moj razrednik je imel takšno sočutje z menoj, da čeprav sam nisem bil nesrečen,

ne da bi prejel kakršno koli priznanje ali nagrado. V svo- jem življenju nisem prejel druge kakor Nobelovo nagrado. Toda to je bilo mnogo pozneje, ko je bila moja šolska doba že davno minila. Vsi moji tovariši so prejemali knjige in druge predmete kot nagrado. Jaz pa nisem nikoli ničesar dobil. Slednjič se me je razrednik usmilil. Obrnil se je na ravnar- telja z vprašanjem, mar mi ne bi mogli podeliti kakšne nagrade. Ravnatelj pa se je držal ne- kakšne moralke: »Ne, ta ni za- služil.« Toda moj razrednik je imel takšno sočutje z menoj, da čeprav sam nisem bil nesrečen,

ne da bi prejel kakršno koli priznanje ali nagrado. V svo- jem življenju nisem prejel druge kakor Nobelovo nagrado. Toda to je bilo mnogo pozneje, ko je bila moja šolska doba že davno minila. Vsi moji tovariši so prejemali knjige in druge predmete kot nagrado. Jaz pa nisem nikoli ničesar dobil. Slednjič se me je razrednik usmilil. Obrnil se je na ravnar- telja z vprašanjem, mar mi ne bi mogli podeliti kakšne nagrade. Ravnatelj pa se je držal ne- kakšne moralke: »Ne, ta ni za- služil.« Toda moj razrednik je imel takšno sočutje z menoj, da čeprav sam nisem bil nesrečen,

mi je poklonil svoje delo o bengalski metriki. Na prvo stran je napisal, ker ni bil na- šel drugega razloga, s katerim bi mogel dar upravičiti: »Za- radi dobrega vedenja.« To sam vam moral povedati, da boste razumeli, da nimam pravice govoriti o solah in načrtih.

Sam sem namreč nisem nikoli držal načrtov. Niti o svojih pe- snitvah ne bi mogel govoriti na izpitu, čeprav so moji učenci dosegli najvišje ocene.

Iz tega, kar sem pred vami razvil, lahko izluščite vodilne misli v besedah: »Išči življe- nje tam, kjer je! Pojdi te svojih učilnic na prosto! Ne no- site dreves v šolske sobe, tem- več preemestite šolo med dreve- sa!« Gotovo je prav, če imamo drevesno deblo v šolski sobi, saj ga lahko razrežemo v deske — toda te deske so mrtve. V učilnici ne bo drevo nikoli vzcvetelo ali rodilo sadov.

Zato naj vam ne bodo mar metode. Občutek naj vas vodi v življenje. Otroke moramo razlikovati med seboj. Treba jih je spoznati. Svojo ladjico moramo usmeriti poleg njihove, če hočemo prepluti med čer- ni razburkane valove oceana pre- vzetihih navad in javnega mne- nja. Ako hočete raziskati kra- ljstvo njihovega duha, je nu- jno potrebno razviti skrivno- sten občutek, ki ima trajen stik in harmonijo z življenjem. To naj bo vaš najboljši vodnik.

Objavljamo nagovor, ki ga je imel Tagore 5. maja 1921 v inšti- tutu J. J. Rousseauja. Pierre Bovet ga je objavil junija 1921 v gla- silu omenjenega inštituta, v listu »L'Éducateur«.

Pripombe k predlogu za novi učni načrt zgodovine v višjih razredih osemletne šole

Novi učni načrt za zgodovi- no, ki ga je predlagal za višje razrede naših osemletnih šol zadnji Zvezni plenum zgodovinskega društva Jugoslavije v Beogradu novembra 1937 in o ka- terem sedaj razpravljajo posa- mezni zgodovinski aktivni, po- stavljajo pouk zgodovine na na- ših enotnih osemletnih šolah na povsem nov temelj. Kolikor bo predlog v celoti sprejet, bo tre- ba v pouku tega predmeta ubra- ti povsem drugačno pot, kot smo je bili vajeni po doseda- njem načinu, saj se bomo po- najnovejših predlogih odpove- dali dosedanjemu kronološkemu načelu in prešli k novim obli- kam podajanja snovi, s pomočjo tako imenovanih »zgodovinskih slik«.

Je nedvomno način, ki ga je marsikdo v nižji srednji šoli potem, ko je postala po osvo- boditvi splošnoobvezna šola, predvidel za lažjega, bolj po- srečenega, posebno glede na to, da je bilo, zlasti v prvih raz- redih dosedanje nižje gimnazi- je, več slabših dijakov, ki so težje dojemali v kronološkem zaporedju podane posamezne zgo- dovinske dogodke, med kateri- mi ni bilo malo takih brez pra- ve dramatične vsebine, ki bi si- cer lahko pomagala predava- telju do lažjega podajanja gra- diva in obenem tudi pri ponav- ljanju in utrjevanju.

Podajanje snovi v obliki iz- branih zgodovinskih slik je bilo torej zaželeno, ker je nedvomno prav tako utemeljeno v psihič- nih lastnostih otroka na tej starostni stopnji. Po vsej priliki bo prav zaradi tega predlagani način sprejet; vendar se ne bi smeli z njim prenačrtati brez predhodnih priprav, če bomo hoteli doseči zaželeni cilj, po- sebno v začetku, ko se bodo ne- dvomno pojavile prehodne te- ževe.

Menim, da bi bilo treba te priprave uvrstiti najprej izdajo zgodovinske čitanke, po kateri je bilo dovolj povpravevanja že sedaj. Ne moremo dvomiti, da nam bo tem bolj potrebna za novi način podajanja, saj bo le-ta terjal ne le razglednost, marveč tudi iznajdljivost preda- vatelja. Priznati je treba, da je bil dosedanj način morda za samega predavatelja le toliko lažji, ker je rabila v zapored- nem podajanju prejšnja snov za izhodišče nove, čeprav seveda vselej ni ustvarjala pravega raz- polčenja. — Samostojno poda- janje izbrane snovi pa zahteva od predavatelja poleg smisla za iskanje in poudar

Naša družba terja smelih in samostojnih ljudi

Mislím, da ni treba nobenega prosvetnega delavca prepričevati o pomembnosti misli, ki je izražena v naslovu tega članka. Podobne misli se izražajo tudi na številnih sestankih raznih organizacij in društev. Prav izražajo pa so poudarjene tudi v splošnih načelih naše reorganizirane obvezne šole. Naši državljani niso več slepi izvrševalci dolžnosti, ampak so postali upravljalci podjetij, ustanov, kjer sami odločajo o svojih dohodkih ter sami skrbijo za boljše bodočnost in napredek svoje generacije. Naši državljani so se tako s pridobitvijo pravice do samoodločanja v družbenem in ekonomskem razvoju znašli pred odgovornimi in hudimi nalogami. Tisoči državljanov te naloge uspešno izvršujejo. Uspehi dosežane dejavnosti ljudstva na tem področju nam odlično dokazujejo, da lahko delovno ljudstvo tudi s povprečno izobrazbo uveljavlja svojo družbeno vlogo. Vsem prosvetnim delavcem pa je jasno, da je vedno močnejši klic po boljši izobrazbi delovnega človeka upravičen. Le z zadovoljivim znanjem bodo delovni ljudje kos svojim nalogam.

Razen izobrazbe pa manjkajo našim delovnim ljudem še druge vrline, ki naj bi jih imeli sleherni socialistični človek. Potrebno po teh vrlinah nam očitno dokazuje vsakdanja praksa. Pri samoodločanju delovnega človeka pogosto zasledimo pomanjkljive smiselosti in samozavesti. Primerov za to trditve najdemo v življenju polno. — Delavec je ugotovil, da je direktor podjetja storil delavcem krivico; toda kot član delavskega sveta je o tem na sestanku molčal. Bal se je direktorja, ker ima fakultetno izobrazbo in bi mu lahko kje škodoval. In še več! Bal se je celo, da bi mu »šolani direktor« s svojimi učnimi besedami dokazal napačnost od njegove ugotovitve. Skratka: veroval je v »direktorjevo moč«, ni pa zaupal lastni moči. — Ključničarski vajenec je dober mladinec v šoli ter v praktičnem delu. Njegov močnejši in starejši tovariš dela v delavnici mnogo slabše in v strokovnem pogledu ne napreduje. Tega se mlajši vajenec zaveda, toda nikoli ne skuša prepričati starejšega o napakah, ki mu jih le-ta vsiljuje. Zaradi nezaupanja v lastne sposobnosti tak mladinec ne more tako napredovati kot mladinec, ki ima čut samostojnosti in zaupanja v samega sebe. Prav zaradi tega tak človek ne uživa v svoji okolici zadovoljstva in vedno bolj se nagiba k občutku manjvrednosti. Ljudi z občutkom manjvrednosti pa najdemo mnogo, zlasti med mladino. Pogosto se sprašujemo, kje je vzrok, da se posamezni mladolletniki ne morejo uveljaviti, čeprav imajo za to ugodne dispoziције. Največkrat najdemo vzrok v čutu manjvrednosti. Toda kje in kako ga je vendar dobil? Ali ima za to tudi obvezna šola kakšno krivdo? Mislím, da občutek manjvrednosti pozna sleherni učitelj. Vidim ga med svojimi učenci. Seveda ne pri vsakem učenecu! Težke družinske socialne razmere, slabko zdravstveno stanje otroka, telesne napake so vir čuta manjvrednosti pri mnogih naših učencih. Le-to pa je tudi vzrok, da imajo slabko

raza pogosto tudi z jokom, zlasti pri neuspehu pri tabli ali pri pisni nalogi.

»Ali te ni sram, da se jočeš, vsi te gledajo,« bo dejal netakten učitelj otroku, ki se je solzan vrnil v klopi. Če je bil to učenec z občutkom manjvrednosti, so bile učiteljeve besede res velik udarec za otrokovo rahlo duševnost. Takten pedagog bo zavrnil učence, ki tožijo Janežkov jok, z besedami: »Tudi jaz sem se jokal, kadar nisem znal pri tabli!« In vse bo poravnano, »volk sit, ovca bo ostala cela«.

Spominjam se povprečno nadarjenega dijaka v nižji gimnaziji. Tudi telesno je bil primeren razvoj. Toda zaradi pretežkega in mirnega vedenja se ni mogel izpovedati v razredni kolektiv. Čeprav je rad vsem součencem povsod pomagal ter bil zglede tovariš, ga niso cenili in so mu celo nagajali. Zato se je sotočaril s tedaj še bolj odtujenim. Razrednik je vse to vedel, toda ničesar ni storil, da bi dijaka vključil v kolektiv učencev. Tako je podpiral krivico in napačno usmerjen razred, v katerem se je naš dijak počutil vedno bolj nevarnega. Razred je ob koncu šolskega leta zapustil s pravim »privzgičenim« občutkom manjvrednosti. Pred nedavnimi mi je priznal, da je bil ta razred zanj »duševna muka, ki jo bo pomnil vse življenje«.

S skromnimi mislimi hočem le opozoriti učiteljsko na to, naj posveti več pozornosti učencem, ki imajo na tak ali drugačen način vcepil občutek neznanja in lastno moč, občutek nesamostojnosti in plahosti. Le-to pa naj ne bo pri vzgoji socialne, ampak pedagoški problem. Ako bomo poskušali vse naše prirojene ali priučene zasluge pedagoškega takta, bomo tudi te učence spravili na tisto pot, po kateri naj gredo vsi učenci socialistične šole. Zaupanje v sebe, pogum in samozavest naj si otroci pridobijo v šoli. Le tako se bodo mogli vključiti v našo skupnost, kjer bodo sposobni reševati odgovorne naloge in korist splošnega napredka naše družbe.

Ludvik Brumec

MLADINSKA KNJIGA

Vse poverjenike na šolah in gimnazijah obveščamo, da bomo razposlali še pred polletnimi počitnicami naslednje knjige:

Iz knjižnice SINJEGA GALEBA:
CRNI TULIPAN, II del
ZAHAR BERKUT

Iz knjižnice ČEBELICA:
ZLATA VRTNICA
Zaradi preobremenjenosti tiskarne se je izdaja knjige CRNI TULIPAN, II. del, zakasnila ter prosimo, da opozorite. Knjige, naročene za šolsko knjižnico, bomo dostavili takoj po počitnicah.

Poleg zgoraj navedenih knjig so izšle še knjige:

V knjižnici za mladino:
Ela Peroci: MAJHNO KOT MEZINEC, cena polp. 450 din.
J. Müller: REPOŠTEV — GOSPODAR KRKONOŠEV, cena polp. 480 din, cpl. 580 din

V knjižnici za šolarje:
Ivanka Mežnar: BILA SEM NA SMRT OBDOJENA, cena polp. 400 din.

Založba »MLADINSKA KNJIGA«
Ljubljana, Tomšičeva ul. 2

Svetovna učiteljska konferenca

Mednarodna federacija učiteljskih zvez (FISE) je pred nekaj tedni sklicala v Varšavi konferenco učiteljskega sveta. Konferenca je bila na sedežu Poljske učiteljske zveze ZNP. Ozka neznatna ulica v bližini Visle je med rednimi ulicami poljskega glavnega mesta, ki jim je vojna vihra v nedavni preteklosti priznala. Njeno skoraj turobno osamljenost je za nekaj dni pretrgala prava babilonska jezikovna zmešnjava. Konferenco dvorano je napolnilo 240 delegatov, opazovalec in gostov iz 57 dežel. Mnogoštevilni udeleženci iz afriških in azijskih dežel so s svojimi slikovitimi nošami vzbujali zanimanje ne le med mladino, ki je uprizorjala pravi lov na avtograme, posla čez glavo so imeli tudi fotografirani, končno pa so prav ti orientalski delegati postali osrednja točka zanimanja med vsemi zborovalci.

Poleg članov mednarodne federacije so se konference udeležili še zastopniki in opazovalci mnogih nacionalnih učiteljskih zvez bodisi povsem samostojno ali kot člani drugih mednarodnih organizacij. Navzoči so bili tudi uradni predstavniki drugih ustanov, kot n. pr. Mednarodne demokratske zveze (IDFF), Svetovne delavske zveze in Mednarodnega urada za vzgojo. Zastopnik UNESCO je prisel pozdrave generalnega direktorja.

Dnevni red je obsegal štiri glavne referate: »Sedajni položaj in položaj učiteljskega sveta. Kako bi dosegli izboljšanje?« — Vzgoja mladine v duhu domoljubja in priateljstva med narodi — »Poti k mednarodni edinstveni učiteljski zvezi« — »Organiziranje svetovne zasedanja učiteljske ustavne listine«.

Referenti so bili: Gueye Abdoulaye, član učiteljskega sindikata Senegalije, Ivan Kajrov, predsednik Akademije pedagoških znanosti SZ, Paul Delanoue, generalni tajnik FISE, in D. H. Sahasrabudhe, predsednik Vseindijske federacije učiteljskih zvez. Koreferenti so bili dr. Miyahara s tokijske univerze, Ček-el-Ard, podpredsednik sirijskega učiteljskega sindikata, dr. Dorst, vodja Pedagoškega centralnega inštituta Demokratične republike Nemčije, dr. Lemme, zastopnik brazilskega ministrstva za vzgojo, prof. Suhodolci z varšavske univerze, dr. Ogava z univerze Nagoya na Japonskem in Fan Ming, podpredsednik kitajskih učiteljskih sindikatov.

V razpravah ni bilo čutiti le diha tujih dežel in celin, udeleženci so iz njih jasno spoznali tudi spremembe v zavesti, ki je danes zajela svet. Po podatkih zveznega prosvetnega urada je bilo lani v ZDA 22,2 milijona učencev v ljudskih šolah in 9,3 milijonov v srednjih šolah. Glede na razpoložljivo kapaciteto šol je kar 2,3 milijonov otrok preveč. Treba je bilo torej v pogamezno razrede dodeliti prekomerno število učencev in ponekod preiti k dvojnemu turnusu. Trenutno manjka 159.000 razredov. Število vseh učiteljev znaša 1.200.000, med katerimi jih 89.000 nima potrebne kvalifikacije. Nedavna anketa je pokazala, da je med ameriškim učnim osebjem le 27% moških in da ti pustijo šolsko delo povprečno pri 35 letih ter si poljsko bolj nagajajo službo. Ženske moči so bolj vztrajne in odidejo iz prosvetne službe povprečno pri 45 letih. Srednja plača ameriškega šolnika znaša 361 dolarjev na mesec in je torej manjša od plače vsakega kvalificiranega delavca, 73% ameriških prosvetnih delavcev si mora poiskati postransko honorarno delo. Med 10. in 16. novembrom so imeli v ZDA po vsej državi »šolski teden« pod geslom »Izobrazba vodi narod k svobodi«.

FRANCIJA

Predlanskim so imeli v Franciji 16.000 dijakov humanistične smeri in le 12.000 dijakov

Temu so se pridružili še mnogi razgovori v ožjem krogu, skupno prizadevanje za pedagoško in politično problematiko, kar vse je še bolj uradni program zasedanja posredovalo lepo doživljaje mednarodne vzajemnosti. Ta vzajemnost pa se izteka v skupno odgovornost za mlado.

Njeni blaginji so veljali sklepi, sprejeti na konferenci, in poziv, s katerim se udeleženci zasedanja obračajo na vlade in mednarodne ustanove kot tudi na učiteljsko po vsem svetu. V njem pozivajo, naj se konča tekma v oboroževanju, naj se uredijo mirni odnosi med narodi, predvsem pa naj

se prenehajo poskusi z jedrskim orožjem, ki ogroža srečo in zdravje otrok.

Udeleženci varšavskega svetovnega kongresa učiteljskega so zastopali skoraj osem milijonov učiteljev po vsem svetu. Njihovega glasu ni mogoče preslišati.

-nm-

Šolstvo po svetu

ZDRUŽENO KRALJESTVO

Prosvetno ministrstvo je javilo, da se podaljšuje študij učiteljev od dveh na tri leta. Na ta način ne bo leta 1962 nobenega novega učitelja s šol in bo manjkalo zgolj zaradi tega 10.000 učiteljev. Oblasti nameravajo izravnati ta primanjkljaj z obsežnejšo propagando med mladino, ki naj bi se v večjem številu javljala za učiteljski poklic.

Novo žensko učiteljsko v Manchestru ni odprto le mladim absolventkam srednjih šol, temveč tudi starejšim ženskam, zlasti družinskim materam. Po najnovejših podatkih se vpisujejo na to učiteljsko žene med 18. in 48. letom. Njihova povprečna starost znaša 26 let. Pri starejših študentkah se sicer opazuje nekoliko manjše formalno znanje, zato pa kažejo mnogo večjo zrelost, boljše poznavanje življenja in temeljitje izkušnje s področja odnosov med ljudmi.

Pri natečaju za najboljšo šolsko naloge v Angliji je sodelovalo preko 3000 šol iz vse države. Prvo nagrado je dobil trinajstletni dijak realne gimnazije v Corbyju (Northamptonshire) in sicer dva tedna počitnic v Kenji.

ZDRUŽENE DRŽAVE AMERIKE

Po podatkih zveznega prosvetnega urada je bilo lani v ZDA 22,2 milijona učencev v ljudskih šolah in 9,3 milijonov v srednjih šolah. Glede na razpoložljivo kapaciteto šol je kar 2,3 milijonov otrok preveč. Treba je bilo torej v pogamezno razrede dodeliti prekomerno število učencev in ponekod preiti k dvojnemu turnusu. Trenutno manjka 159.000 razredov. Število vseh učiteljev znaša 1.200.000, med katerimi jih 89.000 nima potrebne kvalifikacije.

Nedavna anketa je pokazala, da je med ameriškim učnim osebjem le 27% moških in da ti pustijo šolsko delo povprečno pri 35 letih ter si poljsko bolj nagajajo službo. Ženske moči so bolj vztrajne in odidejo iz prosvetne službe povprečno pri 45 letih. Srednja plača ameriškega šolnika znaša 361 dolarjev na mesec in je torej manjša od plače vsakega kvalificiranega delavca, 73% ameriških prosvetnih delavcev si mora poiskati postransko honorarno delo.

Med 10. in 16. novembrom so imeli v ZDA po vsej državi »šolski teden« pod geslom »Izobrazba vodi narod k svobodi«.

naravoslovne smeri. (Zadnji dve leti gimnazije se namreč tam dijakci odločijo bodisi za humanistično smer, kjer je poudarek na jeziki in filozofiji, ali pa za naravoslovno smer, kjer so tehnični predmeti v večini. Op. prev.) Da bi pa zadostili potrebam industrije, bi morali imeti vsaj šest »tehnikov« na enega »humanista«. Zato bodo odslej povečali število ur matematike v gimnazijah in spremenili ocenjevalni sistem iz 1. 1902, kjer so pri ocenjevanju s posebnimi koeficienti dajali nesorazmerno prednost filozofiji in materinskemu jeziku.

V predmestju Pariza so letos spomladaj ustanovili novo učilišče za vzgojo učiteljev na strokovnih šolah. Računajo, da bodo sedaj lahko sprejeli 3.000 bodočih profesorjev, namesto 700, kot jih je bilo doslej.

V borbi proti enooddelčnim šolam so organizirali posebno prevozno službo, da bi otroci oddaljenih krajev lahko obiskovali više organizirane šole. Država nudi finančno podporo občinam, kjer imajo otroci več ko tri kilometre do šole. Z letošnjim šolskim letom so dovolili vpis na pravno, filozofsko, naravoslovno fakulteto in na farmacijo tudi tistim gimnazijcem, ki niso opravili mature. Ti študenti pa se bodo morali podvzeti na univerzi posebnemu sprejemnemu izpitu, kjer se bo z ustreznim spraševanjem ugotovila njihova zrelost za študij na univerzi.

V Šcauxu so ustanovili zdravstveno-psihološko kliniko, ki je namenjena dijakom z najmanjšimi živčnimi motnjami, kot so nervoza, težka prilagodljivost, odpor proti delu, nemir, boječnost itd. Zdravili jih bodo s psihoterapijo, spanjem in z drugimi ukrepi, ne da bi s tem pretrgali študij.

(Iz Bulletin, ki ga izdajata Mednarodni prosvetni urad v Zenevi in UNESCO, nabral Mirko H.)

Borba z nepismenostjo

Turčija je bila do odprave sultanata leta 1922 v prosveti zelo zaostala. Prvi predsednik turške republike Mustafa Kemal, imenovan Atatürk, je 1923. leta prevzel kaj revno prosveto in dediščino. Vse osnovne šole tedanje Turčije je obiskovalo okoli 209 tisoč dečkov in 65 tisoč deklic. Z reformo vsega javnega življenja je v Kemalovi Turčiji zakorakalo tudi šolstvo, ki po njegovimi nasledniki ni obstalo. Tako obiskuje zdaj osnovne šole že blizu 1,2 milijona učencev in okoli 750 tisoč učenk. To pa še dolgo ni vse, kar je šolstvo obvezno. Napori države so veliki, nič manjša ni prizadevanost prebivalstva.

Konglomerat raztresenega prebivalstva Srednje Amerike zaradi sedanjih življenjskih razmer še ne bo tako kmalu dosegel začelene kulturne ravni, vendar tudi njene male državi ce s ponosom lahko zro na svoje več kot stoletno kulturno-prosvetno izročilo. V državah Salvador in Honduras, na primer, je njunih 3,5 milijona prebivalcev letos proslavljalo stoletnico smrti Juana Celaje, velikega pobornika šolstva in ljudskega prosvetitelja v prvi polovici preteklega stoletja. Ze pred 135 leti — leta 1822 — je z zakonom o obveznem šolanju mladine položil temelje za splošno pismenost v obeh deželah. Kot predsednik republike Salvador je leta 1841 ustanovil v njenem glavnem mestu univerzo, šest let zatem pa še v Hondurasu kot njegov takratni državni poglavar.

V zadnjem času tolikokrat omenjena republika Indonezija s 77 milijoni prebivalstva se je tudi z nepismenostjo krepko spoprijela. Najteže je z osnovnim šolanjem. Otroci v starosti šest do dvanajst let ima mlada republika na 13 milijonov. Od teh jih komaj 60 odstotkov obiskuje šolo. Srednje šolstvo pa se vidoma dviga. Medtem ko je leta 1950 bilo na vseh indonezijskih srednjih šolah okoli 50 tisoč dijakov, jih je bilo lani že blizu 400 tisoč. In splošno izobraževalnih srednjih šol ima Indonezija nekako 550. Število njihovega dijaštva raste iz leta v leto.

Viktor Pirnat

MEDNARODNI RAZRED

Nekatere znane in po starosti častitljive višje šole v Angliji, kot na primer Eton, Rugby, Winchester, Westminster, Merchant Taylors itd., nosijo naziv »Public Schools«. Taka šola je tudi v Dovru evropski celini najbližjem območju mestu. Što so tudi prav to šolo izbrali za nov poskus, s katerim nameravajo prirediti prihodnjo jesen. Odprli bodo v njej »mednarodni razred«.

Drobne novice

Šest zahodnonemških držav je sklenilo dogovor o ustanovitvi prve »evropske šole«. Na tem zavodu, ki je v Luksemburgu, študira sedaj blizu 400 otrok, in sicer obsega pet razredov osnovne šole ter sedem razredov gimnazije. Učno osebje je sestavljeno iz kakih 30 učiteljev in profesorjev, ki so jih dodelile same vlade zahodnoevropske skupnosti. Temeljni pouk se opravlja v materinskem jeziku vsakega otroka, medtem ko se pri drugih predmetih zberejo vsi dijaki istega letnika, da bi se s tem pospeševalo zblizevanje med narodnostmi. Bodoča »evropska matura«, ki jo bodo dobili absolventi te šole, bo enakovredna diplomam vseh šestih držav in jim bo nudila možnost, da se vpišejo na katero koli univerzo.

Konec septembra letos je bila v Pragi mednarodna konferenca, posvečena proučevanju življenja in dela Jana Komenskoga.

V Sutton Parku, blizu Birminghama, se je nedavno zbralo 35.000 mladih ljudi, da bi proslavili hkrati 50-letnico ustanovitve skavtstva in 100-letnico rojstva njihovega ustanovitelja Baden-Powella, ki prav letos sovpadata.

Zgledni učenci

Na dolgo in široko je učitelj razlagal učencem, da je treba vse vedno dobro premisliti, predno človek kaj zine. Če gre za kakšno odločilno stvar, je najbolje šteti do sto, potem še le govoriti.

Začuden je nekaj dni kasneje pri po razredu, ko je, stoječ ob peči, opazil, da se učenci učenec premikajo vedno hitreje — ter končno vse razred kot ena enega kralja zavtili: »... osemindevdeset, devetindevdeset, sto — tovariš učitelj — Vaš suknič gorile!«

Državna založba Slovenije

opozarja na dve važni poljudnoznanstveni knjigi

James Stockley

Znanost spreminja svet

Jürgen Thorwald

Stoletje kirurgov

Zivahno pisan pregled razvoja kirurške znanosti.

V platno vezana knjiga 950 dinarjev

Knjigi dobite v vseh knjigarnah ali jih pa naročite naravnost pri DRŽAVNI ZALOŽBI SLOVENIJE, LJUBLJANA, MESTNI TRG 26